

Wetzer és Lobmayer

a szép „Magyar-nó“-hez

Pesten, az uri- és korona-utcza sarkán 2-dik szám alatt,

van szerencsájük a nagyérdemű közönségnek ujonnan nyitott s mindennemű

rumburgi vásznak s kész fehérneműekkel

gazdagon ellátott raktárukat ezennel tisztelettel ajánlani.

A vászonárak valódiságaért jótállás biztossítottatik.

Kiházasítások, bármily mérvűek legyenek is azok, méltán pontosan eszközöltetnek.

Vonatkozással az e téren több mint 30 éven át szilárd működésünkre, — törekvésünk oda irányul, hogy régi jó hírnevünket a jövőre nézve is megőrizhessük; minélfogva az igen tisztelt közönség szives látogatását kérjük,

mely tisztelettel

Wetzer és Lobmayer.

1331 (3-3)

Foulke és Társa

ügyvédek és telepítők

New-York,

149 Broadway.

1269 (35-52)

Árleszállítás.

Wheeler és Wilson-féle

varrógépek — Manufacturing — Kompagnie
New-Yorkban.

van szerencsájük ezennel köztudomásra juttatni, hogy gyártmányaikra itt leszállították, s hogy azok csak a magyar koronaországok képviselőjénél

OHM C. O. Pesten,

József tér 15-ik sz. alatt

kaphatók s rendelhetők meg általa a valódi s dícséretesen ismert családi varrógépek 70 ftól kezdve s feljebb. Ez alkalommal bírák vagyunk a t. cz. közönséget arra figyelmeztetnünk, hogy valdó gyártmányainkat illetőleg, bár honnan tétetnének is ajánlatok, azok a revók tényleg vezetéseknél nyugszanak, s óvunk mindenkit az eféle lelkiismeretlen varrógép-kereskedőtől, kik nem átalják vedmarkukat s belyegüket meghamisítani.

Illusztrált árjegyzékek egész készséggel szolgáltatnak ki s küldetnek meg. 1290 (10-34)

Árleszállítás.

Gyors és biztos kiirtása a

patkányok és egereknek,

az 6 Felsége első Ferencz József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett

patkánymérég által,

mely valódi minőségben kapható:

Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-ik szám. — Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosaiban. 1312 (6-8)

Ára egy darabnak 50 kr. a. é.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utcza 4-ik szám alatt).

A maga nemében egész Európában

a legnagyobb és sok-

oldalulag kitüntetett

FOGL E.-féle

első cs. kir. udvari fehérnemű gyára Bécsben.

Raktárak:

25 Mariahilf. 25

Stadl, Kärntnerstrasse 27,
Ecke der Himmelpfortgasse,
„zum Erzherzog Karl.“

mely szoros értelemben vett szilárdsága s minden darabon számokban látható árak, s gyártmányainak roppant mérvű előállítását által már annyira vitte, — hogy a nagyban kivitt, valamint a kisebb részletekbeni eladást illetőleg semmiféle kérdés kereskedő által elérhető, ezenfelül teljes jótállás mellett rendkívül olcsó s legjobb minőségű árucikkeket nyújt, s biztosít t. cz. vevőinek.

Levélbeli kívánatra a megrendelések vidékre gyorsan és pontosan eszközöltetnek, s a nem testhez illő darabok visszavétetnek.

Angol chiffon-ingek gallérral vagy a nélkül, szebbek mint a vászon ingek (levélbeli megrendeléseknél a nyak környület mértéke megkivántatik), darabja 1 ft. 80 kr., 2, 2.50, 3—3.50, a legcsinosabb s leggyakorlatibbak.

Rumburgi vászon férfi ingek (a nyak mérték megkivántatik) 2, 3, 4, 5, 6 ft. a legjobbak.

Gallérok, legújabb minta, 1 tuczat ára 2, 3—4 ft. (a nyak mérték megkivántatik).

Férfi nyakravatók vagy salonnak-kötők, darabja 75 kr., 1, 2, 3 ftig.

Férfi labravatók 1 ft., 1.50, rumburgi vászomból 2, 2.50, 3 ft., lovag-szabás, francia vagy magyar mintára.

Merino-pamut egészségi ujjasok (Jacken) 2, 3, 4 ft., selyemből 6, 7 ft., ködmönös vagy szövött labravatók 2, 3—4 ft. (véd a közsvény ellen.)

Női vászon-ingek, simák, 1 ft. 50 kr., 2 ft., finom hurokvarrással 2 ft. 50 kr., valamint svájci forma, egészen új mintára himzésekkel 3 ft., 3.50, 4, 5 ft., ugyszinte legfinomabb rumburgi vászon s batizs-ingek himzéssel s csipkével 6, 8, 10 ft.

Női éji vagy téli vászon-ingek hosszú ujjal 3 ft. 50 kr., himzéssel 6—7 ft.

Női labravatók, vászon, perkal vagy barchetből 2 ft., 2.50, 3 ft. himzéssel.

Női pongyola vagy éji corsettek. 2 ft., 2.50, francia batizsból, himzéssel 3 ft. 3.50, 4 ft., (a nyak környület-mértéke kivántatik).

Levélbeli megrendelések (bármely nyelven írva) a pénzbevitelére vagy postai utánvét mellett jótállással mindenhol s a legpontosabban eszközöltetnek.

A megrendelési levelek ekép czimzandók:

E. FOGL, Wien, k. k. Hoflieferant,

(Mariahilferstrasse Nr. 25.)

50 ftig terjedő bevásárlásnál, 6 db. batizs-kendő és 1 himzett női-garnitúra ráadásul ingyért adatik. 1282 (12-12)

A nehézkoros-görcsöket

(Fallsucht)

levezés után meggyógyítja: **dr. O. Killisch** különleges orvos, most Berlinben, Louisestrasse Nr. 45, eddig száznál több, tökéletesen meggyógyítottat. 1320 (6-6)

Korszerű ujkönyv.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utcza 4-ik szám alatt), megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A politikai pártok.

Bluntschli J. K.

után

törditotta és jegyzetekkel kísérte

Ballagi Géza.

Tartalom: I. Mit értünk politikai párt alatt? A hivatalnokok pártállása. Fekció. II. A pártok nevei. Pártnevek. Felemes-pártok. III. Az ultramontán párt. IV. Stahl pártelmélete. V. A Rohmer-féle pártelmélet. VI. A radikalizmus. VII. A liberalizmus. VIII. A konzervativizmus. IX. Az abszolutizmus. X. A politikai lélektani alapelvek általában.

(8-rét, 200 lap). Ára 1 ft. 50 kr.

33-ik szám.

Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, augusztus 18-án 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Caupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Caupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábrótt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmnyeket elfogad Bécsben: Oepelik Alajos, Wollzelle Nr. 23. és Haasenstein és Vogler, Wollzelle Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Dr. Szeberényi Gusztáv.

Székács Józsefnek a bányakerületi ágost. hitv. szuperintendensi hivatalról lemondása fájdalommal töltötte el az egyház és iskola minden barátját s méltó aggodalommal, különösen egyházkerülete tagjait a miatt: ki leendő méltó utódja?

A megüresült szuperintendensi szék betöltésére irányzott első izbeli szavazás csak félederményt szült; a szavazatok megoszlása miatt általános többség nem esvén senkire, a legtöbb szavazatot nyert két, egyaránt érdemes férfiú közt új szavazásnak kellett történni. E második szavazás döntő eredménye a közelebbi napokban jött nyilvánosságra. S a két jelöltet támogató egyházak közt oly nagy volt utolsó percig az egyensúly, hogy csak is egy szavazattöbbség döntötte el a kérdést, Sárkány Sámuel pestmegyei esperes 104 szavazata ellenében 105 szavazattal dr. Szeberényi Gusztáv választatván meg.

Szeberényi Gusztáv, kinek arczképét itt olvasóinknak bemutatjuk, fia azon Szeberényi Jánosnak, a ki szintén mint bányakerületi szuperintendens halhatatlan nevet vívott ki magának az ág. hitv. egyház történelmében. Gusztáv született 1816. október 14-kén Kochanócson Nyitramegyében, hol atyja akkor lelkész volt. Két év múlva szüleivel együtt Selmezcze költözött, hol az elemi és gimnáziumi tanulmányokat Rojko, Homokay és Bolemann tanárok vezetése mellett kitünő sikerrel végezte. Innen Pozsonyba ment theologiai tanfolyamra és miután a szokásos hitjelölti vizsgálatot 1838-ban kiállotta, Németszágban, jelesen a jeni egyetemen Hase, Schwarz, Fries, Luden és Baumgarten tanároktól két éven át hallgatta a philosophiát és theológiát. Több utazási kirándulás által tapasztalatait gyarapítván, hazájába tért s egy évig Világoson, Bohus János házában nevelésközdött.

1843. év jan. 25-én atyja által fölszenteltetvén, annak oldala mellett működött mint szuperintendensi segéd; de csak rövid ideig, mert még azon évben megválasztatott rendes lelkészül az egyházas-maróthi gyülekezet által. Tíz esztendő ottani működése után a békés-csabai, hazánkban legnépesebb ág. hitv. gyülekezet választotta meg lelkészének, s azóta fáradhatatlan buzgalommal működik az egyház emelésén, különösen az oktatásügy fölvirágoztatásán is.

Szeberényi azok közé tartozik, kik a nép vallásos neveltetésében keresik az egyház s általában a társadalom jövőjének leg-

tetvén, annak oldala mellett működött mint szuperintendensi segéd; de csak rövid ideig, mert még azon évben megválasztatott rendes lelkészül az egyházas-maróthi gyülekezet által. Tíz esztendő ottani működése után a békés-csabai, hazánkban legnépesebb ág. hitv. gyülekezet választotta meg lelkészének, s azóta fáradhatatlan buzgalommal működik az egyház emelésén, különösen az oktatásügy fölvirágoztatásán is.

Szeberényi azok közé tartozik, kik a nép vallásos neveltetésében keresik az egyház s általában a társadalom jövőjének leg-

éber figyelemmel kísérje azokat s jelentéseket és javaslatokat tegyen az egyház kormányzó testületének az iskolák felvirágoztatására. Gazdag egyháza vagyonát is a nevelés ügyére céljaira törekszik fordítani; s a csabai ág. hitv. négy osztályu reálgymnázium föllállításában is Szeberényinek van legtöbb érdeme.

Természetes aztán, hogy gyülekezete határtalan tisztelettel s ragaszkodással viseltetik iránta; sőt szélesebb körben a békési esperesség, a bányakerület, sőt maga az ágost. egyházi egyetem is elismerte és méltányolta Szeberényi tevékenységét és nem közönséges képességeit, midőn az első előbb pénztárnoknak, majd Haviár Dániel halála után ismételve esperesnek választotta, az utóbbiak pedig egymás után főjegyzői hivattal ruházták fel. Míg nem legújabbban jun. hó 20-dikán bányakerületi superintendenssé lett.

Tevékenysége az irodalom terén is elismerést nyert. Az ötvenes években több egyházi cikkeket irt a „Prot. egyházi és iskolai lapok“, a „Prot. Jahrbücher“, „Prot. Wochenblatt“ czimű egyházi közlönyökbe; kiadta boldogult atyjának: „Wyučováni Konfirmandu, dr-a Jana Seberinyiho superintendenta etc.“ czimű konfirmációi kátéját, mely tót és magyar nyelven öt kiadást ért. Híveinek kívánságára több egyházi beszéde külön füzetekben jelent meg. Irt a népis-kolák számára egy helyesírás-tant (Prawopis); tisztársával Haan Lajossal és néhány csabai néptanítóval szerkesztett egy olvasó könyvet, és végre kiadta az „Új szerartásos Agedát“, melyért a folyó évben a

DR. SZEBERÉNYI GUSZTÁV.

bécsi prot. theologiai fakultás theologiai tudori oklevéllel tisztelte meg. Ime száraz vázlatban egy munkás élet képe. Ha igaz, hogy tettek legjobban jellemzik az embert; ha igaz, hogy a mult és a jelen

bécsi prot. theologiai fakultás theologiai tudori oklevéllel tisztelte meg.

Ime száraz vázlatban egy munkás élet képe.

Ha igaz, hogy tettek legjobban jellemzik az embert; ha igaz, hogy a mult és a jelen

legbiztosabb alapját képezi a jövőnek: akkor Szeberényinek kitartó munkássága, jeles tehetségei és sok küzdelemben megédzett hafafias jelleme, biztos kezeséget nyújtanak arra, hogy a bányakerület jó kezekbe tette, midőn az ő kezeibe tette a főpásztori pálcát. —y.

A hasznosi rom.

Kies ősz volt, még zöldeltek a fák, Szél, patak még a nyárt nem siratók. Ábrándozva értem éjszakára Az enyésző hasznosi romvárra.

Leheverve, átnéztem a multat, És az égről a csillagok hulltak — Tiszta lélekkel járnak így a földre Szeretikért, dísz mezők leültve?

S hogy szunyadtam, egy csillag szállt mellém — Gyászos asszony égő sebbel mellén, Gyászos asszony tulvilági szóval, Most is hallom könyörögve szólat:

„Szánd meg század éves szenvedésem, Mondd meg, hol van gyermekem és férjem? Csak hogy merre nyugszik drága testük? S ha nem tudod, jöjj velem, keressük.“

Szegény asszony keressz, nem találva! Csillagfényed pedig vezérlámpa. Hát mi e föld törpe, gyarló népe? Eltévődünk létünk éjjelében’.

Elmondá, hogy milyen tenger kincse; Földi pályám kész hogy vele hintse; Elmondá, hogy ott a várfeleken Hová rejtek gondos kezek régen.

Megmutatta a fát és a sziklát, Elmondá az ajtó titkos nyitját, És könyörgött, hogy csak menjek vele — S eltűnt gyorsan — és a kincs rejtélye.

Fölbredtem s úgy ismertem rája A romvárnak régi asszonyára; Pogány kezek mikor elrabolták Kis gyermekét, urát meggyilkolták.

És a lelmem ábrándokba mélyedt, Mily szép így a tulvilági élet; Milyen édes így a sir nyugalma, Ha rá könyjtem szerelem hullatja.

S vágy lepelt meg, hogy utána menjek, Tulvilági képek föllebentek — De szólt a nap búvájos világa: Nézz e pezsgő, ragyogó világra.

Pásztor.

Egy falusi preczeptor története.

(Vége.)

IX.

Vasárnap reggel, templomba mentem ismét tanítványaimmal. Az isteni tisztelet után épen haza akartam indulni, midőn a plébános ur intett a sekrestyéből, hogy várakozzam reá.

— Döme — mondá, midőn magunkra maradtunk. — A szó szoros értelmében meg vagyok veled elégedve. Nem ma mondom először, de újra ismétlem, hogy téged a gondviselés küldött az écskai hegyek közé. Ez már hitemmé vált, és irtam is már erről a püspök urnak, ki megígérte, hogy az első üresedésbe jövő jó tanító állomás a tied lesz; de addig is be kell fejezni munkádat. Az alkalom kezd ügyébe esik. Használd föl. Csepegted az unitáriusok szívébe szent hitünk elveit.

E szavakra elsápadtam, és zavartan viszonoztam:

— Főtisztelendő ur, lehetlent kíván tőlem.

— Lehetlent!... És miért? — kérdé nyersen.

— Mert az öreg Nádfulusnak megígér-

tem, hogy vallási dolgokról egy szóval sem tesztek említést unokái előtt.

Főlugrott helyéről és kikelt képpel mért végig.

— Tudom, — mondá azután, — habár elmulasztottad nekem erről jelentést tenni. S midőn megzavarodva álltam előtte, így folytatá:

— Csodálkozol ezen? Én mindent tudok. Tudom, mit ígértél az öreg Nádfulusnak, és szavadat megtarthatod, miután már elég gyenge voltál ígérteket tenni, de azt én meg nem engedem, hogy a vallási oktatás e miatt Écskán elhanyagoltassék. És ezzel megparancsolom, hogy holnaptól kezdve reggel és este egy órát a katekizmusnak szentelj. Beszélni fogsz a gyónásról és a sakramentomokról, de e szavakat csak az écskaiakhoz intézd; hanem ezalatt az unitárius gyermekeknek is benn kell lenni az iskolában. Értesz?

— Érttem főtisztelendő ur — mondám halkan.

— Számítok reád. A jövő héten fölnézek. Gondoskodj, hogy mindent rendben találjak.

Kalapját vette és távozott. Néhány pillanatig mozdulatlanul néztem magam elé, azután a kis kerten át bementem az öreg Karikáshoz. Egyedül volt. Azonnal észre vette rajtam, hogy valami baj történt.

— Nos mi ujság Döme?

Elmondtam a gyűlöletes föladatot, melyet a plébános nyakamba kívánt vetni. Az öreg tanító egyideig némán hallgatott, azután komolyan így szólt:

— Ezt vártam. Ismerem én a főtisztelendő plébános urat már régóta. Becsületes képe daczára szerfelett ármányos. Nekem már az is gyanusnak tetszett, hogy megengedte az unitárius gyermekek oktatását. Bizonyosan valami titkos célja van, mondogatám magamban. És íme, most tisztán áll előttem minden. A „falu szája“ féle történettel véget vetett a fölnöttek oktatásának, és azáltal, hogy Écskára küldött, az unitáriusoknak gondolt vermet áshatni. Ez aztán ármányos fogás!

— De mit tegyek most? — mondám kétségbeesett arcczal. — Ha a plébános urnak engedelmkedem, megtudja az öreg Nádfulusi, és nemcsak hogy kiveszi unokáit az iskolából, de joggal becstelen embernek mondhat.

— Tudom, tudom, — viszonozá az öreg szomoruan, — de ha nem teljesítetd a plébános ur parancsát, elvesztetd kenyeredet és mi lesz belőled. Ha szegény az ember, Döme, és kis állására szüksége van, mint a mindennapi kenyérré, sok keserű falatot kell lenyelnie. Tudom magamról... oh könnyű becsületesnek lenni, ha valaki gazdag, de ha szegény, szegény!! Azonban ne csüggedj... Majd még beszélünk, mit tehetünk... Nem szabad elhamarkodnunk a dolgot, mert egész jövőd van kezünkben.

Végre is az egész hosszú tanácskozás oda lyukadt ki, hogy: „szegény Döme, te vagy a gyöngébb fél, hajtsd meg magad, mint a többiek, s mint én is“ — végéig sohajva az öreg Karikás.

Megköszöntem a tanácsot és haza felé indultam. Vérem forrott. Adáz gondolatok izgatták lelkemet. Hiába, haszontalanul. De most már mindennek vége, és sokkal jobb, ha az egészet feledjük. Csak egyet kell megjegyeznem, hogy egyetlen egyszer sem vilant meg lelkemben e gondolat, visszaélni az öreg Nádfulusi bizalmával és ma is hálát adok istennek, hogy fiatal lelmem becsületes irányra meg nem tévedett. Egész bensőm föllázadt az emberi gonoszág miatt. Ki akartam vándorolni... De hova? És mi

vár reám másutt? És anyival inkább fölbőszítetd a plébános, mert azt hittem, hogy jóakaróm.

A mint a hegyoldal egy kies pontjára értem, honnan a völgy egész pompájában terült el előttem, önkénytelenül az a gondolat szállt meg, hogy katonává leszek. Legelőbb nem kell aggódnom a mindennapi kenyér miatt. E gondolat egészen megnyugtatótt, de a mint később eszembe ötlött, hogy az écskaiak és különösen Bizon Márton gyermekeik érdekében mindent el fognak követni, hogy szándékomról lebeszéljenek, elhatároztam erről nem szólni senkinek.

Este hét óraker átmentem Bizonékhoz. Elmondám, hogy oly tudósítást kaptam hazulról, melynek folytán azonnal kénytelen vagyok utra kelni. A jó öreg utitársulajánkozott, de én megköszöntem sziveségét s egyuttal megkértem, legyen szives elutasításomat az unitáriusokkal és többi tanítványaimmal tudatni. Mélyen meg voltam indulva, hogy el kelle hagynom e talpig becsületes embert, ki fiaként szeretett, és kedves jó vidám leányát. Szívem ugy tele volt, de nyugodt maradtam, nehogy észrevegyenek valamit rajtam.

Másnap kora reggel uton voltam. Sohasem fogom elfeledni e reggelt. A mit csak láttam, minden meghatott. Gyakran meg-megálltam, és elnéztem a fenyvessel elborított magas hegyet, a sötét barlangokat, a sziklákról aláfoló és harsogó patakokat. Most éreztem meg csak, mennyire szívéhez nőtt e vidék! És oh, hogy forrott bennem a vér, ha azokra gondoltam, kik miatt el kelle hagynom.

Tíz óraker már Szórádon voltam. Nem akartam úgy távozni, hogy az öreg gyógyszerésznek, ki oly jó szívvel viseltetett irántam, egy istenhozzátot ne mondjak. A mint beléptem, egy nagy köyvben épen megszáradt gyógyfüvet nézegette.

— Hozott isten; — mondá helyéről fölkelve. — De hát ez mit jelent? — kérdé kis butyromra mutatva.

— Elmegyek —
— El —
— De nem anélkül, hogy önnek számos szivességeért köszönetet ne mondjak.

— De hát mért?

És elbeszéltem elejétől kezdve végig mindent. Aztán így szólt.

— Nos — és mi szándékok most?
— Beállok katonának.
— Katonának?
— Igen, legjobb a mit tehetek.
— Bolond gondolat, — viszonozá fejét rázva. — Bolond gondolat. Ha valaki háborus időben lesz katona, azt értem, de most? ...
— Azok után, mik velem történtek, alig hiszem, hogy valahol befogadjanak tanítóknak. Más pályára pedig sem idom, sem módom.

Nagy szemével rám nézett és gondolkodni látszott.

— Döme, a mit eddig tettél, az arra mutat, hogy van szíved, és tartasz becsületre. Neked nem szabad elveszteni hitedet az emberekben. Mit szólsz, ha állást szereznék neked?

— Oh uram, — mondám egészen megindulva, — életemet adná vissza.

— Nos tehát halld. Nekem szükségem van valakire, ki irni és olvasni tud, s a boltban segítségemre lehet. Azt, a ki nálam volt, részegeskedése miatt elkergettem. Ha tetszik, beállhatsz hozzám. Koszt, lakás és mosás, ezenkívül havonként két forint, később ezenkívül havonként két forint, később adok istennek, hogy fiatal lelmem becsületes irányra meg nem tévedett. Egész bensőm föllázadt az emberi gonoszág miatt. Ki akartam vándorolni... De hova? És mi

El lehet képzelni, minő örömmel fogadtam az ajánlatot. Három évet töltöttem az öreg gyógyszerésznél, s e három évet használtam legjobban életemben; soha sem dolgoztam annyit. Az öreg gyógyszerész maga volt a becsületesség, esténként fölolvastott, oktatótt, s ha tovább életem maradt, gyógyszerész lettem volna, s talán az ő helyébe jövök. De fájdalom meghalt. Soha senkit oly mélyen meg nem sirattam még. Tanulmányaim folytatására pénzem nem volt, így lett belőlem füvész és gyógyszerész segéd. Két év múlva megházasodtam, elvettem az öreg Bizon Márton Piroskáját és boldogan élünk együtt már negyvenhét év óta. Őt gyermekkel ajándékozott meg. Ismered őket, mind az öt jó, derek gyermek. Utolsó krajczáromat is oda adtam, hogy taníttathassam őket, mert csak a ki tanul, az ér valamit a világban. A tudatlan ember mindig mások és saját előítéleteinek rabszolgája.

És miután idáig jutottunk, elmondom még, hogy a közoktatás kérdése mindig érdekelt. Nem hiában voltam tanító. Előttém a népevelés minden. A gazdagoknak vannak alsó, felső iskoláik, egyetemeik, jól fizetett tanáraik, de a nép a sötétben maradt. És innét támadtak surlódások a társadalmi osztályok, rétegek között. Ha a népköz műveltsége volna, megszűnnék a különbség. Most már belátták, hogy a népek tudatlansága nagy veszélyt rejt méhében, és innét a nagy mozgalom közoktatásunk terén. De ne higgyük azt, hogy ha a népet olvasni, irni, számolni tanítottuk, új iskolákat alapítottunk, a tanítókat felszabadítottuk a papok gyámsága alól — oh, ez mind igen szép, mind igen jó, de koránsem minden. Engem leginkább az érdekelt, mit tanítanak e tanítók s vajjon népszerűen tanítanak-e. Itt fekszik a kérdés bibéje. Népszerű könyvekre van szükségünk. A biblia és katekizmus nem a tanító körébe tartozik, ezt tanítsa a pap, ez az ő joga és kötelessége. És a mi kötelességünk arra nézni, hogy a tanító a magyar nemzet történetét s egy magyar polgár kötelessége és jogainak katekizmusát tanítsa. Ugy van, a magyar nemzet és nem a magyar királyok történetét, hogy tudjuk mi volt, mit szenvedett, tudjuk bánatát és dicsőségét. Beszélje el aztán a tanító az újabbkori találmányokat, fölfödéseket és javításokat a földművelés, kereskedelem és ipar terén, mondja meg azon férfiak nevét, kik e fölfödések és javítások által az emberiségnek szolgálatot tettek, mert ezek oly férfiak, kiket szeretni, becsülni, tisztelni kell mindnyájunknak.

A magyar polgár jogainak és kötelességeinek katekizmusát se szabadna tovább halasztani. Egy alkotmányos országban tudni kell a népeknek, mi a választási törvény, mik az ő jogai és kötelességei. Világos és egyszerű nyelven kellene ezt egy kis könyvecskébe foglalni s a tanító kötelességévé tenni, hogy a szerint tanítson. Akkor azok, a kik ma iskolába járnak, tíz-tizenöt év múlva a nemzet fölségét egészen másoké képviselnék, mint most találjuk. A népbolondító kortesekre bizonyára nem járnának oly jó napok, alkotmányos szabadságunk igaz alapokon nyugodnék és hazánk fél század múlva büszkén nézhetne szét Európa népei között.

Sőt tovább megyek, én megkövetem, hogy minden fiatal polgár, midőn választóvá lesz, köteles legyen vizgát tenni. Hisz midőn legelőször gyönni megyünk, hetekig elkészítenek bennünket arra. Polgári jogodat akarod gyakorolni? jó, de legalább add bizonyosságát, hogy tudod miben áll az. És ezt teljes joggal kívánhatnók, mert már az iskolában hallhatta a polgári jogokat és

kötelességeket. Így, csakis így szüntethetjük meg a társadalmi osztályok közti különbségeket, surlódásokat. Ezenkívül kellene községi könyvtárakat rendezni, jóra való törteneti, jogi és gazdasági könyvekből, olcsó, újabb, népszerű nyelven irt munkákat terjeszteni a nép között, melyek teljesen kiszorítanák a ponyva-irodalmat.

Ezeket tartja szükségesnek egy vén tanító, ki a tudatlanság nyomorúságait szemtől szembe látta, ezt kívánja egy becsületben megőszült magyar ember, ki hazáját szereti.

Erekmann-Chatrion után. Szabó Rikárd.

A Kárpátok.

(A „Times“ után *)

II.

A Kárpátok magyarországi részében legnagyobb folyó a Vág. Noha nagyság és fontosság tekintetében egyikkel sem versenyezhet ama négy folyam közül, melyek Magyarország szívében is helyet foglalnak, de festői szépségével mind a négyet felülmúlja. E folyót par excellence a turisták folyójának nevezhetnók, s mint ilyen méltán megérdemli a „Magyar Rajna“ nevet. A Kárpátok, legmagasabb csoportjából, a Tatra-hegységből eredve, 200 mérföldnyi pályafutásában mindazon táj szépségeket föltalálhatók, melyek a Rajnát oly híressé teszik. Mint féktelen havasi zuhatag, a nagy Kriván-csúcs lábainál egy smaragd-zöld tengerszemből törve elő, eredeti jellegét néhány mérföldig megtartja, hol több apró patak belezakadása által oly hegyi folyóvá növekszik, mely elég erős arra, hogy utat rontson magának ama hegyláncokat keresztül, melyek nyugot felé hatalmas gátat képeztek előtte. Mikor Zsolnánál az utolsó hegyláncot is áttörte s déli irányt vesz a Duna felé, oly nagy folyóvá dagadt, hogy pályája utolsó részében, a mint az uszadékföldről képződött síkságon végig hömpölyög, a legerhesőbb dunai hajókat is megbirja.

A festői tájak kedvelői ez előtt csak 20 évvel is algha mertek volna vállalkozni e völgy felső és legszebb részeinek szelében hosszabban való bebarangolására, mert vagy a hegység sziklaoldalain fölkanyargó nyaktörő gyalogútvény, vagy pedig a folyón és annak számtalan vizesén át lefelé tutajon megteendő utazás közt kellett volna választaniok. Most már minden megváltozott; a folyam hosszában csaknem forrásig, pompás hegyi út vezet fölfelé; a mult év óta pedig a Sziléziában fekvő Oderbergtől a magyarországi Kaszsig megnyílt vasútvonal a legtávolabb eső helyeket is hozzáférhetőkké tette.

Harmincz s egynehány évvel ez előtt Mednyánszky báró igen festőileg írta le utazását, melyet a Vágon lefelé tutajon tett meg. Ha olvasóink megszerezhették e most már nagyon ritka könyvet és elolvasták, majd nem sajnálni fogják, hogy e kezdetleges utazási mód nincs többé dívatban a turistáknál, és azt mostanában csakis faszállításra használják. Akkor előkészület kellett ahhoz, mint egy kisebbszűr expedícióhoz. Először is venni kellett egy tutajt, mely többnyire 10—15 fenyűszázból volt faszegekkel és keresztgerendákkal összetákolva. A tutaj előszörön egy kunyhót építettek ajtókkal és ablakkal, míg hátulsó részén a konyha emelkedett. Ha mindez rendben volt, egy „ügnök“-öt fogadtak (olyan formát körülbelöl, mint a nilusi hajókon a „Reisz“-ek) a ki aztán — jó fizetés mellett — vállalkozott a „legénység“-összetoborzására és az utasnak rendeltetési helyére épésben leendő elszállítására. Ez pedig nem volt ám valami könnyű feladat, mert nem egy Soyllát és Charybdist kellett az utazás alatt kikerülni, s még mostanig is alig telik el év a nélkül, hogy a merész hajósok közül, kik tutajaikkal és az ezeken levő deszka-, lécz- vagy zindely-teherrel a folyón leusznak, egy vagy kettő mindenestül oda ne vesszen. De a veszély s az ezzel összekötött izgatottság épen elég arra, hogy e tájaknak vonzerőt kölcsönözzen, s mégsem oly gyakori, hogy az utazás gyönyöreit teljesen tönkre tegye.

Bármily élvezetes volna még most is egy ilyen utazás a vállalkozó szellemű turistákra

nézve, még se mondhatnók azt előnyösnek abban a tekintetben, ha hogy a folyó minden táj szépségét ez uton akarnók fölkeresni; mert a Vág völgye, a helyett hogy szépségben és nagyszerűségben a folyó nagyobbodásával együtt növekednék, ellenkezőleg fokozatosan vesztí regényes színezetét, míg ha megfordítjuk az utazást s a völgyön fölfelé megyünk, egymást fogják érni a meglepetések. Ha épen Komáromra is nem akarunk vetni egy futó pillantást, ama híres szűz várra, mely a Duna és a Vág összefolyásánál van építve, a folyó utjából, mely itt már gazdag, de egyhangú síkságon víz keresztül, az utolsó 75 mérföldet hajón is megtehetjük; de legokosabb, ha Pozsonyból kiindulunk s a Vágot csak Galgócznál keressük föl. Itt lóvonatu vasut van, a legelső sínvasut, mely Magyarországon épült; ez pár óra alatt Nagy-Szombatba visz. A legnagyobb Kárpátok lábainál haladunk itt el, Magyar- és Morvaország határszélén. A hegységek két harmadrésze balföl emelkedik, alacsonyabb verőfényes lejtőiken többnyire szőlő-ültetvényekkel s a védettség helyeken több apró municipális várossal és faluskákkal; míg a magasabb pontokat sűrű, de jól gondozott erdőségek, a vadkanok legkedvezőbb tartózkodási helyei, borítják; annyi e vidéken a vaddisznó, mint talán sehol másutt. Alig haladunk pár ezer lépést az uton előre, midőn magunk előtt a sötét rengetegből egy vereslő tömeget látunk kiemelkedni, melyet vétségéből egyelőre valószínűleg sziklának tartanánk, ha lassanként a tornyok és görbe házfedelek tisztábban megkülönböztethető alakjai föl nem tűnéznének. A vöröskői várkastély ez, több századon át a Pálffy-család székhelye, mely család méltán dicsekedhet azzal, hogy nem kevesebb, mint három nádort vagy kormányzót adott Magyarországnak. Első ez a váraknak ama sorozatából, melyek mint részint még most is lakott urasági székhelyek, részint pedig mint érdekes romok, a Vág völgyét díszítik, mely e tekintetben mitsem enged a Rajna völgyének. E várak története ugyszólvá egy fejezet Magyarország nagy családjainak történetéből, mert alig van egy ama családok közül, melyek egykor kiváló szerepet játszottak, mely e várak egyikével vagy másikával több-kevesebb összeköttetésbe ne jött volna. A völgy alsó részletének gazdagsága és termékenysége s az egésznek oly fekvése, mely azt nyugot és északnyugot felé első védelmi vonallá teszi, eléggé megfejtja a Vág-vidék fontosságát. Miként a legtöbb e határvárak közül, úgy Vöröskői is eredetileg királyi vár volt, mely idővel mint hűbér a hatalmas Szentgyörgyi grófokra és a Thurzókra szállt, a 15. és 16-ik század két leghatalmasabb családjára, mielőtt a Pálffyak lett volna, kiknek ma is legtöbb birtokuk e határszéli vidékeken.

Északkelet felé menve mind messzebbre távozunk a hegyektől, de a nélkül, hogy azokat szeméink elől elvesztenők, és nemcsak több tornyot és templomot látunk magunk előtt a síkságból kiemelkedni. Ezek Nagy-Szombat-hoz, a „tudós“-hoz vagy „Kis Rómá“-hoz tartoznak, miként hajdan e várost neveztek. Mikor a törökök gyors rohamban fél Magyarországot meghódították, az esztergomi érsek, a ki egyszersmind Magyarország primása, kénytelen volt oda hagyni a Duna mellett emelkedő büszke székhelyét, mely aztán ez oldalról 150 évig határerősség volt a törökök ellen. Az érsek tehát és a káptalanok Nagy-Szombatban telepedtek le, a mely ezáltal gyújtóvá lón mindazon tudományosságának, a mi még megmaradt a harcziás időkben Magyarországon. Itt alapította Pázmány Péter, Magyarország hírneves primása, az első magyar egyetemet; de mindennek fölött a jezsuiták voltak azok, a kiknek Nagy-Szombat a „Kis Róma“ nevet köszönheti. Már jóval előbb itt ütötték fel főhadiszállásukat Magyarország nézve s innen irányították az országot visszatéríteni, mely akkor majdnem egészen protestáns volt. A sok zárda, melyek a szegény tanulókat mindenféle kegydományokban részesítették, az egyszerű parasztok fiaiból is néha oly tudósokat nevelt, hogy azok az egyház és állam legfőbb méltóságaira eljuthattak. A 18-ik század egyik legvagyonosabb családjá, a most már egészen kihalt Grassalkovich hercegi ház, cimereben ott viselte a kis fatányért, melyben őse levest szokott kapni Nagy-Szombat zárdáinak ajtajánál. Volt, mult!... Az egyetem Pestre vándorolt, Magyarország primása ismét hajdani székhelyén Esztergomban lakik; a jezsuiták kollegiuma kegydíjasok lakhelyévé van átalakítva, és mindaz, a mit most láthatunk, csak az egykori nagyság kerete, mely tirthetőleg épen maradt meg, úgy hogy csak ki kell töltenünk a régi körvonalokat képzelőtehet-

*) A „Times“ magyarországi „saját levelezője“ folytatja érdekes leírását a Kárpátokról. Az utóbbi Trencsénből jul. 25-éről kelt, s a Vág-völgyet és a postyóni furdót írja le. Érdekesnek tartjuk ezt is megismertetni olvasóinkkal.

ségünk segélyével a előttünk fog állani Magyarország ujjadésának történetéből egy oly kor-
szak képe, mely több tekintetben igen érdekes.

Egy órai sétakocsizás Nagy-Szombatról a Vág-
hoz visz bennünket. Egy halomláncolat jobb-
felől régóta jelezte már a folyó közelségét. E ha-
lomsor közvetlenül Galgócig kíséri a Vágot, hol
aztán kelet felé kanyarodik, a folyót egészen sik-
ságon engedvén áthaladni. A dombon, a tető felé
menve körülbelül fele uton, távolról egy kastély-
szerű épületet veszünk észre. Lakályosnak néz ki
s valóban lakottnak is fogjuk találni, ha szép iz-
léssel készített és jól gondozott parkján és kertjein
átmegyünk, melyek e helynek egészen modern
színezetet kölcsönöznek. Alig képzelnök, hogy itt
oly helyen állunk, mely már a legrégebb krónikák-
ban is mint a Vág egyik legfontosabb erőssége
van említve, a marahánok (morvák) hatalmas fej-
delmeinek ősi székhelyén, kiktől a magyarok fog-
lalták el azt, mikor birodalmukat e vonalig kiter-
jesztették. Alant a városban egy régi tornyot ma

sarjadéka bírja Galgóczot jelenleg is. Ha ennek a
várnak, vagy bármelyiknek is a Vág mellett emel-
kedő számtalan várkastélyok közül, a történetét el
akarnók beszélni, majdnem annyi lenne, mintha
Magyarország egész történetét mondanók el, any-
nyira össze vannak e helyek szöve a nagy esemé-
nyekkel. Például a magyar nemességnek egymást
követő felkelései az ausztriai házból származott
uralkodók ellen Bocskay, Bethlen és a két Rákóczi
alatt, melyek Magyarország történetének lapjait a
16-és 17-ik században, sőt 18-nak is az elején, bo-
tolták, mind e vidéken kez lődtek, vagy legalább is
nagyobb rés-ök itt ment végbe. Hogy e vonal had-
szati szempontból is mily fontosnak volt elismerve,
kitűnik ama körülményből, hogy mihelyt a pol-
gárháborúk lezajlottak, melyek e régi várak legna-
gyobb részét elsöpörték, Lipót császár és király
maga építtetett ide egy erősséget, melyet a maga
nevéről Lipót-várnak (Leopoldstadt) nevezett el,
s mely most is ott látható a síkságon, közel a Vág-
hoz. E vár Palma Nuova erősség terve szerint

tatott meg, az imposans vámház is közel áll
befejezéséhez, s most érintünk meg egy har-
madik nagyszerű középületet, mely mind diszre,
mind terjedelemlre méltán sorakozhatik amazok
mellé.

Ez a katonai kórház Budán, a Krisztinavá-
rosban.

A Ludoviceum átadása, mely Buda-Pestnek
egyetlen nagyobb katonai kórháza volt, — miután
az ó-budai kis-czelli kórház alig jöhet számításba,
— szükségessé tévé egy nagy kórház fölépítését,
mire nézve a közös hadügyminiszteriuma még
1870-ben előterjesztést tett az illető törvényhozó
testületeknek egy oly kórház fölépítése tárgyá-
ban, mely mind a központi szükségleteknek, mind
az ujkori kívánalmaknak, mind a haladó tudó-
mány követelményeinek megfelel. Az építési
költségeket az előterjesztés alapján a delegáció
meg is szavazta.

A kórház helyeül, szerencsés tapintattal, a
budai hegyek alján, a Krisztina-városban, egy sze-

Az új katonakórház a budai Krisztina-városban.

is Lehel tornyának neveznek — Lehelről, ki
egyike volt ama hét vezérnek, a kik a magyar
törzseket uj hazájuk meghódítására vezérelték. A
torony inkább egy minaret maradványaihoz ha-
sonlít a török világából, de már akár a legendának,
akár az építészeti látszatnak van is igaza, tagad-
hatatlan, hogy Galgócz igen fontos szerepet
játzott az ország történetében, mert eleitől fogva
egyik legfőbb átjáró pont volt a Vág alsó folyá-
sánál. Neve nem egy oly hatalmas családdal áll
összeköttetésben, melyek egykor az ország e ré-
szében uralkodtak. Először is ott van Trencsini
Csák Máté, ki magát a Vág urának nevezte s a
legkiválóbb szerepet játszott ama küzdelemben,
mely az Árpád-ház kihalása után az idegen házból
való királyok uralkodásának elején keletkezett; e
válságos idők alatt Csák gyakran kezében tartá
egyik-másik trónkövetelő sorsát. Az ő bukása
után jött a hatalmas Majláth-család; ezek után a
Thurzók, később a Forgáchok s a mult század
kezdetétől fogva az Erdődy család, melynek egyik

épült, hatszögöt képezve, külerődművekkel, me-
lyeknek legfőbb erőssége a folyó vizéből minden
perczben megtölthető árkokban fekszik.

Galgóczal átellenben, hol a nyugoti hegyek
a folyóhoz közeledni kezdenek, két más régi várat
vehetünk észre, melyek alig 50 éve még lakottak
voltak, de ma már romokban hevernek. E várak
Jókó és Szomolány, melyek a Morvaországból Ma-
gyarországba vezető hegyi utak védelmére voltak
építve. Nevök az Országh-családdal van összefü-
ződve, mely Zsigmond és Korvin Mátyás királyok
alatt, a 15-ik században gyors emelkedésnek és vi-
rágzásnak indult, de csakhamar teljesen kihalt.

A budai katonakórház a Krisztina- városban.

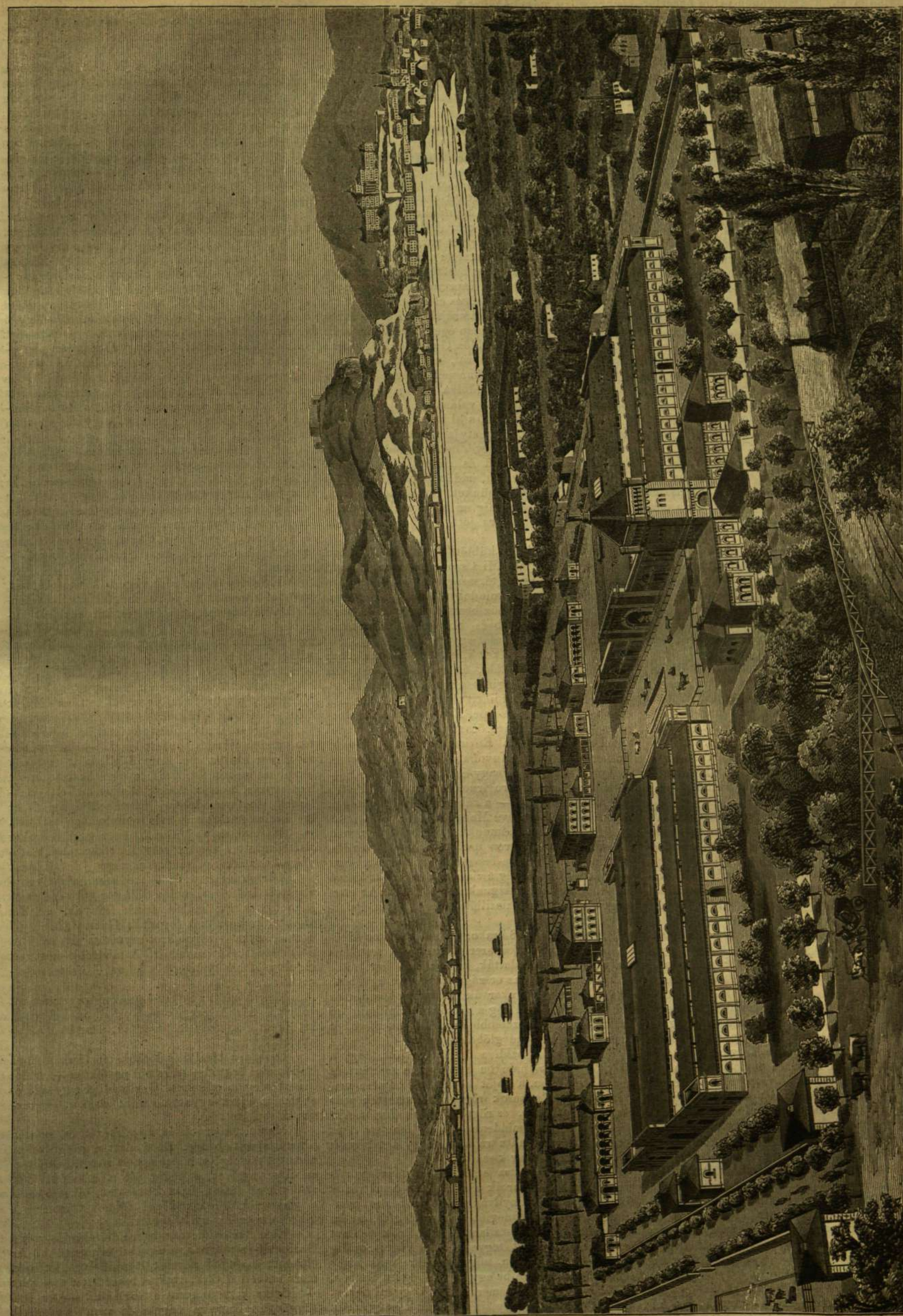
Buda-Pesten apródonkint, észrevétlenül mégis
csak szaporodni kezdenek a kolosszalis középü-
letek. A nagyszerű közbizághíd csak neurég nyit-

liden emelkedő domb oldalán szemeltek ki 7000 □
ölnyi tért.

A terv és költségvetés megállapításánál a
legujabb kórászati tapasztalatok s a külső csin
szabályai vétettek irányadókul. A tervet Do-
derer L. bécsi műgyetemi tanár dolgozta ki.

Az épület az u. n. „pavillon-rendszer“ sze-
rint osztatott be, akképen, hogy szárnyai, osztályai
el vannak különítve, hogy minél több friss levegőt
és világosságot nyerjenek a termek. A szobák 3
öl magasságúak, az ablakok pedig, miknek ma-
gassága 10 1/2 láb, szélessége pedig 4 láb, kettős
szellőztetési készülékkel vannak ellátva. A kór-
termekben egy betegre 6 köb-öl levegő és 1, négy-
szeg öl világosság jut.

Maga a kórház, mint képzünk mutatja, jobbra
és balra terjedő s 500 betegre számított legénységi
kórházból áll. Középen van a tisztai kórház, előtte
a kezelési hivatalok és az orvosi lakosztályok,
míg mögötte a tágas mosó- és fürdőház áll, gőz-
zuhanyal és kádfürdővel ellátva. E helyen az

Pesti közbizághíd és marhaplacz.

Győr 98,0 és Szabolcs 96,0/100 magyarsággal. Nyomokban lépnek a kis Torna (95,0/100), Borsod (94,0/100), aztán jó az erős magyarság tekintélyes Somogy megye 89,0/100-al. Hetven százaléknál nagyobb magyarságot találunk még a következő megyékben: Komárom (83,0/100), Esztergom (82,0/100), Veszprém (80,0/100), Fehér (80,0/100) és Zala (73,0/100). Mindezen megyékben és kerületekben tehát annyira túlrugaló a magyar elem, hogy, ha eddig még nem is mondható mindnyája tiszta magyaroknak, idővel bizonyosan áll majd e mondás. Ilyen pedig van összesen 15, és hatalmas megyék is vannak a szám közt, mint Pest, Heves, Somogy, Zala stb. A lakosság felénél többet számít a magyarság, tehát 50%-on felül még következő megyékben: Békés, Bihar, Kraszná, Nógrád, Szatmár, Tolna, Vas, összesen hét. Erdélyben következő százalékokat találunk a székléség közt: Udvarhelyszék 82,0/100, Csíkszék 90,0/100, Háromszék 88,0/100, Marosszék 91,0/100 és Aranyosok 86,0/100. Legkevesebb százalékat foglalja el a lakosságunk elemünk a következő megyékben: Turóc (0,1/100), Liptó (0,1/100), Trencsén (0,0/100), Szepes a városon kívül (0,1/100), Zólyom (0,0/100). 5%-nál kevesebb magyarságot számítanak, még csak Krassó (1,1/100), Sáros (1,4/100), Zaránd (1,7/100), Árva (2,0/100) és a szeptei XVI. sz. k. város (3,1/100).

A jó barátok.

Régi példabeszéd, hogy a kutya és a macska közt a barátság nem a legjobb lánban szokott állani. Hát még a majom és a macska közt milyen lánban állhat? — kérjük olvasóink, tudva, hogy a két ravasz és ingerlékeny állat még nehezebben tudna összehozni. Pedig hogy mégis össze lehet őket barátkoztatni, tanúsítja mellékelt rajzunk, melyen egy külföldi állatkert egyik lakostálya van feltüntetve lakóival együtt. A majmot egy ideig külön egyedül tartották egy kaliczában, de miként tudjuk, a majom sokkal elevenebb, fürgébb állat és a játékok és társaságot sokkal inkább kedveli, hogy sem sokáig el tudta volna tűrni unalmas egyedüliséget. Utoljára mogorva, veselkedő és kedvetlen lett annyira, hogy kénytelenek voltak neki laktársat keresni. Kísérletképen, föl sem téve, hogy az eredmény oly fényesen üssön ki, egy macskát rekesztettek hozzá. Volt is eleinte nyávogás, visítás, civódás és veszekedés annyi, hogy az állatkert őrei majd megsiketültek bele. S végre is mi történt? — A legjobb barátok lettek egymással. Ilyen az emberi elme és találékonyság. Néha magát a természetet is képes kitéríteni a maga rendes útjából.

A jó barátok.

A két állat ugyan most is úgy él mint a heves vérű házastársak, mert mindegyre összevesznek, s azután ismét kibékülnek, de annyi bizonyos, hogy nem gyűlölik egymást. A szegény macskának sok csintalan tréfát kellett, és kell még most is, gonosz laktársától kiállni a különösen az eszt rosul a lalkéban (ha van), hogy a majom eszt hosszú, bozontos farkát sehogy sem akarta respektálni és mindegyre meg-meghuzta. Már pedig tudvalevő dolog, hogy minden tisztességes macska szerföltöt sokat ad a farkára. Ezért gyakran összekaptak, de utoljára is valamelyik mindig dokszebb volt a másiknál és engedett s a legnagyobb házi perpatvar is azszal végződött, hogy ha besötétedett, már csak félelmökben is szépen összebujtak és úgy aludtak el.

Egyveleg.

(A Jeges-tengeren.) A Behring-uton egy amerikai hajó május elején a jég közé beékelte magát. Az amerikai kapitány néhány lövetést magához véve beszállott a hajóba, hol 8 halottat talált. A szerencsétlen hajósok csak azelőtt nem sok idővel mulhattak ki. A jegyzőkönyvbe írva ezt találták: „70-nál a jég közé kerültünk, decz. 5. 1871. Négy társunk már megfagyott, mi nyolczan megadjuk magunkat sorunknak, s várjuk halálunkat. Elelmi szereket a hajón nem találtuk, mégis a halál inkább a megfagyás mint az éhezés miatt következett be.“

(Érdekes fogadás.) Neuburgban valami Co-

xeter nevű uri ember fogadott Throckmorton gyapjuszövet-gyárossal 1000 guineában, hogy ez utóbbi nem képes két juh gyapjából egy kabátot készíteni. Throckmorton elfogadta a fogadást, s Coxeter másnap reggel 5 órakor hozott két juhot. A juhokat megnyirták, a gyapjút megfonták, a szálakat összeszőtték, az így készült posztót megvasalták, megnyirták, megfestették és leprécselték. Delután 4 órakor keltenek a legfinomabb posztó, mely 20 peroc múlva átadott a szabónak, kik 9 órára elkészítették a kabátot. Ot ezer ember várta az érdekes fogadás eredményét. A két juhot megsütötték és azok egyike 120 kanna sörrel együtt a gyár munkásainak ajándékozott, a másikat pedig a néző publikum költötte el. E szerint 13 óra és 20 peroc alatt készült el a kabát.

(Mennyi étel szükséges egy embernek?) Kiszámították, hogy egy teljesen felnőtt, egészséges ember táplálására naponként 36 szemer étel, és pedig 9 szemer hus- és 27 szemer növény-étel szükséges. Az angol és francia katonák és matrózok élélmét e statisztikai számításokon nyugodt tapasztalások alapján osztják ki, s ki van számítva az is, hogy egy rendes testalkotású ember évenként 1500 font ételt és italt igényel. Egy nem mértéktelen bajor sörivő ellenben, ki naponként csak három itezét iszik meg — itezéjét ³/₄ fortra számítva, — évenként nyolcz mázsa sört fogyaszt el, mi felét képezi az egész, megkívánt táplálkozási mennyiségnek.

(A romániai iskolák statisztikája.) Egy bukaresti levelező szerint Romániában falusi iskola van 2130, városi 239, melyek a magán-, felső és

alkalmával, melyet a legutóbbi francia kölcsön feltüntetett, nem lesz érdektelen a napoleoni kor-szak hasonló pénzügyi diadalaira visszaemlékezni. 1854-ben a 250 millió kölcsönre 98,000 aláíró jegyzett 467 milliót; az 500 millió kölcsönre, mely 1855. januárban bocsáttatott ki, 177,000 aláíró 2175 milliót jegyzett; ugyanazon év júliusában a 750 millió kölcsönre 316,000 aláíró jegyzett 3652 és fél milliót; 1859-ben az 500 millió kölcsönre 690,060 aláíró jegyzett 2509 milliót, s 1864-ben a háromszáz millió kölcsönre 542,061 aláíró jegyzett 4857 millió frankot. Átlag tehát a császárság is hatszoros felüljegyzést tudott felmutatni azon kölcsönöknél, melyek háborus czélokra fordítottak. Feltűnő ezen kölcsönöknél az aláírók fokként szaporodó száma. Aligha fogunk csalódni, jegyzi meg egy lap, ha azt állítjuk, hogy a részvét a legutóbbi nagy kölcsönnél még mélyebben hatolt le az alsóbb társadalmi rétegekbe. Mindamellelt ez alkalommal mégis a nagy töke lesz hivatva arra, hogy a kölcsönt magára vegye és szilárd kezébe juttassa.

(A világ legmélyebb kútja.) A legmélyebb kút, mely valaha ásott, közel Spengberghez, Berlintől délre 38 kilométernyi távban fekszik, hol diluvisialis sikon egy kis domb emelkedik. A porosz főváros közelében talált nagy mennyiségű gypsz arra bírta a bányagazdát, hogy a környéken kőszót keresessen; 1867-ben a gypsztelepen egy 4,75 méter átmérőjű kút ásására kezdetet meg, 83,35 méter mélységű ását után andhydritre akadtak; újabb 1,50 méternyi mély ásás után kőszó rétegre akadtak, melyek 86,35 méterig egészen tiszták voltak. A szorgosan folytatott furás 1868 végeig 291,00 métert ért el. E mélységnél, miután három vascső helyzetetett be, az átmérő 81,5 centiméter volt. 1869 kezdetével a furás gőzgép segítségével folytatott az annak végén a kút mélysége 770,25 métert tett. 1870. végén a kút 1060,00 méter mély volt s 1870-ben 1271 méternyi mélységnél felhagytak a furással. Ez a legmélyebb pont, melyet valaha elértek. Az itt felfedezett kőszó rétegek 1184 méternyi óriási vastagsággal bírnak. A furást továbbra is megkísérték, hogy lássák, mily természetűek azon rétegek, melyeken a sű fekszik; de a legyőzendő mechanikai nehézségek e roppant mélységnél igen nagyok voltak. A tudomány érdekében a különböző mélységek hőmérsékeli följjegyzettek s később közlhetni fognak. Azt vélik, hogy a hőmérsék növekedésének elmélete az által közelebből fog meghatározotni. Sajnálandó, hogy a beállott nehézségek folytán a furás nem folytatható, mert kétségkívül még számos figyelemreméltó eredményt szült volna.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

(Stanley, dr. Livingstone fölfedezője,) afrikai kalandjait Londonban Lornál fogja kiadni. Mint érdekes tényt megemlítjük, hogy a „Newyork Herald“ ez utra 8—9000 fontot, azaz: a mi papírpénzünkben mintegy százezer fót költött. Minő színben tűnnek fel ezen egyetlen adat mellett is a mi irodalmi viszonyaink! Pedig, a ki tudja, mily mesés összeget költ a „Times“ csak a tudósítók és táviratokra, ezt nem is találná oly rendkívülinek.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 33-ik számához 1872. aug. 18.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(Vajda János költeményeiből,) mint a „Magyar Politika“ írja, Mezei Hugó, ugyanaz a ki Petőfi néhány versét elég ügyesen fordította, nem sokára vagy 40—50 darabot fog bemutatni a nagy német publikumnak. Ideje is már, hogy a magyar költés ezt egyik kiváló képviselőjét bemutassák a külföldnek.

(Egy magyar színműről századik műve.) Szigligeti Edének közelebb elfogadott, „Uj Világ“ című vígjátéka a századik darabja, melyet irt. Szigligeti még mindig oly ruganyos lelkű, fáradságtalan szorgalmu, hogy bizonyára nem fog megpihenni még e századik művével sem, mit a magyar színmű irodalom javára szívünkkel kívánunk. A megirt szaz mű közül negyvenötven a nemzeti színpadnak is állandó vendége.

(Szeged város monographiájának) megírását az e czéla kinevezett bizottság Varga Ferencz gyoroki plébánosra bízta, a ki pályaművét a bírálók nézete szerint fogja átlatlítani. A pályadíj 1000 frt volt, ujabban azonban száz és egynehány forint adakozás gyűlt össze, mely összeg szinte e mű irójának adták át.

(A szegedi vár Pittavalja.) A szegedi büntügyekről egy terjedelmes kötet fog megjelenni, mely a bünesetek megismertetésén kívül az egyes bandákat, s azok vezéreinek életmódját, kalandjait is ismerteti s fogásbeli életükéről is szólni fog. Ezenkívül jogi kritikával szóland a büntügyek körüli eljárásról.

(A felvilágosodás keletkezésének és befolyásának történelme Európában.) Lecky nevezetes műve Zsilinszky Mihály fordításában oly gyorsan jelenik meg, hogy most már a harmadik füzet is kapható Aigner Lajosnál. Mindenki fizesse át a 1 ft.

(Rövid hírteljes beszédek,) a tanév minden ünnepnapja s alkalmára“ cím alatt gyűjtötte össze Károly Gy. Hugó kassai tanár egyházi beszédeit a kath. nép s polgári tanodák, valamint az alközépiszkolák hitoktatóinak számára. A mű Nagyváradon jelent meg 13 ivnyi terjedelemben. Ára 1 frt 40 kr.

(Egyházi beszédekre alkalmazott énekversek“) cz. füzetkét adott ki, a ref. énekvezetők, rektorok s tanítóképzései növendékek templomi használatára, Sáfár Ferencz titánító Karczagon, s a füzetek szerzőnő 30 kr-ért megrendelhető.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

(Sue „Párisi titkok“) című regényének magyar fordítása teljesen megjelent Lauffer Vilmos könyvkiadónál, ki most küldte szét az utolsó 13-ik és 14-ik füzetet. Egy-egy füzet ára 80 kr.

Közintézetek, egyletek.

(A kolozsvári árva háza) oly buzgalommal gyűlték az adakozások, hogy a nőegylet azon szerencsés helyzetben van, hogy e jótékony intézetet még az idén megnyithatja. Egy a baj csak, az t. i. hogy az intézet első beszerzése több költségre kerül, mintsem azt az alaptőke fedezhetné, a nélkül, hogy ezáltal a főveendő árva rövidséget ne szenvedjenek. Most tehát a nemes emberbaráti zivekhez fordul a bizottságnak, kérve különösen a kereskedőket és iparosokat, hogy akár pénzsegély, akár egyéb módon járuljanak az intézet első felszereléséhez: kiki tehetsége szerint.

(A siketnémák vacsi kir. intézetében) 1871/2-ki tanév végével üresedésbe jött négy orsz. alapítványi fi- és egy leány-növendék helyre: Král Gusztaóv, Rakitovszky Lajos, Boreczky Sándort, Szalay Gáspárt és Fanya Ilkát nevezte ki a közoktatási miniszter.

(A román irók gyűlése) az idén f. hó 8-kán ment végbe; több hivatalnok és tanuló kívül Roman, Hodosiu és Jurka Bazil országgyűlési képviselők is jelen voltak. Az egylet, melynek 1861-ben még csak 7000 frtja volt, ma 54,500 frt

tőkéről rendelkezik. Az egylet, fennállása óta, 34 irodalmi összejövetelt tartott. A jelen közgyűlésen csak egy értekezés tartott, Jozifutól (Brassó-ból) Homer felett.

Egyház és iskola.

(A kolozsvári egyetem) 42 tanszékére 100 folyamodvány érkezett be. Legtöbben folyamodtak a jogi karban, jöllehet a mostani kolozsvári akadémiai tanárok nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az orvosi karban kevesebb a pályázó, a bölcsészeti kar több tanszékére pedig egy sincs.

(Egyetemi magántanodák.) A közoktatási miniszter Pulszky Ágost jogtudort a bölcsészeti jogtanból, Fischer Lajos bölcsészettudort a logika, psychologia és antropológiából, Thanhoffer Lajos orvostudort, a szövettanból egyetemi magántanórára lett képesítése folytán, e minőségben meg erősítette.

(A közoktatási miniszter) Kobalka János, volt eperjesi kollegiumi tanár, Bars-és Hontme-gyék II-od tanfelügyelőjévé, egyelőre ideiglenes minőségben nevezte ki.

(Kanonoki kinevezések.) Maskovics Mihály, várkonyi plébános és alesperes, Fekete Máttyás, rakomazi plébános és alesperes, és Tóth Sándor, kun-szent-mártoni plébános, az egri székes főegyház tiszteletbeli kanonokaivá nevezettek ki.

(A tiszántúli reform. egyházkerület) főjegyzőjévé Tóth Sámuel debreczeni főiskolai tanár választott meg 314 szavazattal. Ellenjelöltje Kiss Áron szathmári esperes 247 szavazatot nyert.

(Sopron városa) elhatározta, hogy a városi tanítók és tanárok fizetését a jövő tanévtől kezdve fölemeli. Am azok 800, ezek 1100 forint fizetésben fognak részesülni, azokivül az öt éves pótlékot is elhatározták behozni. E példát követni fogják mások is.

(Nyitra-Ujlakon) gr. Eszterházy István saját ersényéből tett bérbe egy lakot iskolának s egyszerűen a tanítók is 6 fizeti. Neje az iskola felszereléséről gondoskodott s a gyermekek közt tömérdek ajándékot osztott ki.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(A kecskeméti iparműkiállítás) rendező bizottsága mindazokat, kik a hazai ipar ügye iránt érdekeltséggel viseltetnek, a tárlat megtekintésére szivesen meghívja, és fölkéri mindazokat, kik az iparkiallítás megtekinteni kívánják, sziveskedjenek a rendező bizottságot levelezési lapon értesíteni, hogy számukra a vasuti díjleszállítási igazolványok és esetleg a szállásjegyek azonnali megküldésének. A látogató közönség számára ugyanis költségös vasuti és gőzhajózási társaságok sziveskedtek augusztus 15-től szeptember 15-ig, 50% díj kedvezményt engedélyezni: a tiszai vaspálya, a dunai gőzhajózási társaság, a mohács-pécsi vasut, az első erdélyi vasut, a székesfehérvár-győr-gráci, a magyar keleti vasut, a pécs-barcsi, a kassa-oderbergi vasut az I. és II. helyen, a déli vasut a III-ik osztályban. — Az alföld-fiumei és az osztrák államvasut a kedvezményt megtagadták. A tárlat megnyitattik aug. 31-én és tart szept. 8-ik napjig. Személyesen hozott vagy küldött tárgyak elfogadtatnak aug. 15-ig. A bizottság fölémlíti, hogy ország különböző vidékeiről, de különösen a fővárosból jelentkező kiállítók nagy részvéte ez iparműkiállítást országos jellegűvé emeli.

(A nőiparegylet világkiállítási bizottsága) felkéri a hazai iparosokat s kereskedőket, kik női munkákat készíttetnek, hogy ezekből néhány példányt a bizottsághoz (Sándor-utca, 10. sz.) beküldeni sziveskedjenek, a világkiállítás számára.

(Tyuknesítő egylet) van keletkezésben Nagyváradon. A részvények ára 10 frta van előirányozva.

(Francziásan.) Nemcsak Franciaországban tudnak a szükséges mennyiségben jóval fölül aláírni, hanem Magyarországban is. A siklósi takarékpénztár nyilvános aláírásra bocsáttot 300 db részvényre 13,681 aláírás történt. — Hanem azért ne vonjunk párhuzamot.

(A kereskedelmi miniszteriumhoz,) a „P.N.“ szerint, jelenleg nem kevesebb, mint ötven és ne-

hány alapítandó takarékpénztár alapszabálya van fölterjesztve, hogy a szokásos megerősítési záradékkal ellátásuk. Ha már maga e szám is föltűnő, még inkább szembeötlök azon körülmény, hogy az összes takarékpénztárak három konzorcium által alapítottak. Az illető konzorciumok ez alapítási művészetet oly tökélyre vitték, hogy az alapzabályokat már le sem íratják, hanem lithografiroztatják, az alapszabálytervezetek legfőbb a hely neve s alaptőke nagysága tekintetében különböznek egymástól. Valóban sajnálnunk kellene, ha takarékpénztár rendszereink, a magyar gazdasági élet ezen legértékesebb terméke, holmi korcsnövészek által elárasszatnák, s a „schwindel“ most a takarékpénztári üzletekre terjedne.

Közlekedés.

(A magyar vasutak fejlődése.) A folyó évben június 30-ig Magyarországon 30,2 mérföld vasut adatott át a forgalomnak; május végével ezenkívül, 204,2 mérföld vasut volt építés alatt, melyből 59,2 mérföld az alapítványok már befejeze voltak. A többi 145 mérföldből körülbelül 45 mérföld még az év folytán szintén át fog adatni közhasználatra. A magyarországi vasutak 1872-ik évi növekedését tehát 134 mérföld lehet tenni. Ha ehhez az osztrák pályáknak 128 mérföld hosszabbodását hozzászámítjuk, kijön, hogy az osztrák-magyar vaspályahálózat ez évben 263 mérföld lett hosszabb, a mi az 1870-ik évhez képest 16%, az 1869-ik évhez képest 23% növekedést mutat.

Ez mindenesetre öröndetes terjeszkedése a forgalomnak. A magyarországi vonalakra nézve megemlítjük még, hogy a 128 mérföld építésnél 64,111 munkás, 3783 ló, és 2162 szekér alkalmaztatott.

(Az ungvár-csapi vasutvonalon) Ungvártól Ujhelyig próbamenetet tettek e hó 8-án. Már könnyen megy a kilitás van rá, hogy nem sokára átadják a közforgalomnak.

Balesetek, elemi csapások.

(Tűzvesztek.) Hajdu-Nánáson e hó 12-én nagy tűzvesz dühöngött, mely több mint 100 lakházat hamvasztott el minden melléképületével. A már behordott gabnafélék és takarmány is ott veszttek. A kár roppant nagy. Igen sok azok száma, kik a szoros értelmében tönkre jutottak s nincs egy falat kenyerük. Silye Gábor hajdukereleti főkapitány a közönség részvétét hívja föl a szerencsétlenek iránt. — Zalamegye Kis-Komárom városában is ugyane nap a délelőtti órákban nagy szélvész között tűz ütött ki, mely 9 pajtát, néhány lakházat, s a nagy vihar által elhordott szikrák következtében néhány utcával hátrább, a köz-ségi kocsmaházat hamvasztotta el. — Csesztóben, Nógrádmegyében, szintén 12-kén gyermekek vi-gyázatlanul tűz ütött ki, mely 5 lakházat és 3 melléképületet hamvasztott el. Biztosítva csak egy ház volt.

(Nagy tűz volt Pesten is) kedden éjféltől. A bódzafa-utczába nyiló keményítőtágya égett, mely Breitner Alajosé. A tűz a szénapadon támadt, s nagy tápot nyerve a nagymennyiségű keményítőben, faépületekben, az udvar csakhamar egy lángtenger lett. Breitnérné maga is mezidélb, felsőruha nélkül menekült, s az utcára néző épület ablakából hanyát ki a butorokat, ágyneműket. Mikor a tűzoltók megérkeztek, az udvar mélyébe eső épületet nem lehetett már oltani, s így a szomszédházak oltalmazására szoritkoztak. Ez sikerült. Midőn a tűz javában pusztított, valaki felkiáltott: a házban egy éves gyermek maradt! Egy tűzoltó berohant érte, s víztől csorgó öltönyébe takarva hozta ki a lángok közül. Szerencsére szélcsend volt s fél egykor a tűz már lohadt. A kár nagy.

Mi újság?

(Aláírások a pesti népszinházra.) A pesti népszinház ügyében szétküldött gyűjtővek körül a 24-ik számú küldetett be szerkesztőségünkhez Zala-Egerszegről a gyűjtő: ifj. Hárty Sándor ur által; ez even aláírtak: Ifj. Hárty Sándor 10 frt, öreg. Hárty Sándor 1 frt, Szigethy Antal ügyvéd mint segélyző tag 10 frt, Hrabovszky Flóris 2 frt, Hárty Péter 1 frt, Hárty János 1 frt. Összesen 25 frt.

** (Az ideiglenes népszínház) építését Miklóssy színigazgató — mint halljuk — a jövő hóban ünnepélyes alapkövetéssel fogja megkezdetni. A föltételek megállapítása végett kiküldött pestvárosi bizottság munkáját már elkészíté a tanácsnak előterjeszté. E szerint a felállítandó színházban csak magyar nyelvű előadások tartathatnak. A tér nagysága akkor fog megállapíthatni, ha Miklóssy a terveket bemutatja. Az engedély hat évre, vagyis 1873. évi január hó 1-jétől 1878. évi december hó 31-éig szól. Miklóssy a tulajdonjog elismerésül tartozik évenként a városi pénztárba egy aranyat fizetni, az engedélyért pedig egyszer s mindenkorra 200 frot letenni a városi szegények javára.

** (Petőfi születési háza) megvételére, melyet jelenlegi tulajdonosa 900 ftrtért kész eladni, három kolozvári pinczér — derék emberek — hat forintot tettek le a „M Polgár“ szerkesztőségéhez. A „Fővárosi Lapok“ hoz is már többfelől érkezett adakozás. A kegyeletes célra a magyar közönség áldozatkészségéből valószínűleg hamar össze fog gyűlni a szükséges összeg.

** (A Bathányi-mauzóleum) építéséhez már hozzá fogtak a kerepesi-ut melletti temetőben. Az építést a terv készítője Schickedans tehetséges fiatal építész hazánkfa vezeti, s a Bathányi-bizottság részéről Horváth Mihály elnök és Sztupa György pénztárnok kérték föl az illető szerződések megkötésére. A mauzóleum novemberig remélhetőleg elkészül, s abban temetőnk egy nevezetes síremléket bírand, melyet a közkegyelet állított a hazafiai erények elismerésül.

** (A pesti sugárúti építkezések) jövő hó elsején indulnak meg. Az összes házak egy ötöde számára már elkészültek a tervek és a tényleges építések megkezdése végett az építőtársulat részéről megtörténtek a kellő lépések. Mint a „P. N.“ értesült egy 14 házról álló csoport fog legelőször kiépülni. E csoportnak jövő év okt. havában kell elkészülnie és feladata a sugárúti építkezések mintájúl szolgálni. A sugárút városigeti részben ugyanez idő alatt egy nyaraló-csoport fog építetni, melynek hasonlóké az a feladata, hogy a nyaralók mintájúl szolgáljon. Ez épületek Ybl, Szkalnitzky, Unger és Weber pesti építéseihez, továbbá Gnauth stuttgarti tanár tervei szerint készülnek. Az utépítési munkálatokra is megtörténtek már az előkészületek.

** (A lipótvárosi bazilikát) ma holnap ismét elkezdik építeni. Azt a pénzüsszeget, melybe a boltok építése került, (58,000 frot) e hó elsején már letörleszték. Ezutáni évi jövedelmük (30,000 frot), már az építésre lesz fordítható, ehhez járulván még a várostul évenként tizezer, a vallásalapból pedig 40,000 forint, összesen nyolcezvenezer forint fog rendelkezésre állani, s így aztán a bazilika tiz-tizenkét év alatt teljesen elkészülhet, ha csak újra be nem dől.

** (József főherceg) azon ör vendetes esemény alkalmából, hogy az ég fu-örökösével ajándékozta meg, az alsóthi szegények javára 100 frot kézbesített Mészáros Károly ottani ref. lelkésznek, ki e jótékonyaságot hálás köszönettel fejezi ki a szegények nevében.

** (A békés-gyulai dalár-ünnepély), melyet Békésmegye daleyletei rendeztek, e hó 3-tól 5-ig tartott. A Pestről és vidékről érkezett vendégeket Gyulán Keller ügyvéd, a bizottmány elnöke üdvözölte s a vendégek lobogó zászlók alatt, zeneszó mellett vonultak be a városba. A diszhangverseny esti 8 órakor kezdődött s a közönség nagy megelégedésére ment véghez. Este lakoma volt két zenekarral s számos pohárköszöntéssel. A daleyletek hangversenye vasárnap délután 7 órakor kezdődött érdekes műsorral. Előadták a „Dalár-induló“t is, melynek zenéjét Erkel Ferencz épen ez alkalomra szerzeszte, s Erdélyi „Intés“-ét, melyhez Mihalovics Odón szintén ez ünnepély-alkalmából írt zenét. A dalárdák versenyében a jutalmat a békési dalkör nyerte, Huber csatadalával, míg a gyulai és szarvasi dalárdák dícsérő felemli-

tésben részesültek. A hangversenyt este táncvigalom követte, hétfőn pedig a vendégek tanácskozására gyűltek össze.

** (Molnár György) játéka Orosházán annyira megtetszett a közönségnek, hogy a város 1669 négyzűgöl telket ingyen ajánlott az első előadások után egy színház építésére. A vállalkozónak, ki színházat épít, nagy könnyebbégre szolgálhat e nemes ajánlat. Egyáltalán Molnár mostani vidéki szereplésénél mindenütt kitüntetik. Szarvason, Gyulán és most Orosházán is nagy közönség nézi az általa rendezett előadásokat.

** (A budai szinkörben) aug. 13-án egy kis bohózatot adtak elő ily czím alatt: „Az utolsó német Pestben.“ Tárgya azon ábrándos világban forog, mikor Pest oly magyar város, hogy a német szót senki nem érti, s a „Pester Lloyd“ egy megmaradt számát bámulva nézi mindenki, s nem akarják elhinni, hogy egy időben az a lap volt legjobban elterjedve. E nagy változás kora — mint a szinlap tudatta, — tíz évvel van a népszínház megnyitása után. A bohózat alapeszméje nem rossz, hanem az ismeretlen szerzőben nincs elég találékonyaság, s ötletét nem képes érdekessé tenni. A darabnak csakis iránya tetszett, s azon csipdeléseket tapsolta meg a publikum, melyek a „P. Lloyd“ ellen voltak irányozva. — Aug. 10-én a nemzeti színházban is megkezdettek az előadások, melyeket azonban a nagy hőség miatt még kevesen látogattak.

** (A himnlőjáró Budán), az ottani főorvos jelentése szerint, már kezd mulni, de most a torokgyík pusztít a gyermekek közt. A szülők e miatt nagy rettegésben vannak, alig mulik nap, hogy nevezett betegség áldozatait né követelné.

** (A nagy magán-gyógyintézet), melyet dr. Batizfalvy Soma a városigeti fasoron építettett, kényelmes berendezésű, csöndes, hűvös betegszobákkal, társalgó teremmel, „testgyakorlóval“ és fürdőszobával, megérdemli, hogy különösen ajánljuk oly szenvedők figyelmébe, kik jó állapot, nyugalmat zajtalan helyet keresnek. Tizenhárom éve mult, hogy Batizfalvy igen sikeresen működik magán-gyógyintézetében, mely a király-utczában volt, míg most innen alkalmasabb helyiségbe vonult. A 13-ik intézeti évben, (1871. május 15-től a mult május közepéig,) összesen 590 beteg volt, kik közül 112 az intézet helyiségében feküdt. Voltak ezek közt az ország minden részéből, sőt Francia-, Porosz- és Szerbországból is. Az igazgató főorvoson kívül tizenkét jeles pesti főorvos és tanár gyógyított ottan betegeket s többi közt számos kiváló sikerü műttét is történt.

** (Egy indiai herceg), ki Angliából hazájába utazik, két napon át Pesten időzött az „Európa“ szállodában, hol 7 szobát birt. Kisérteben volt szakács is, ki az ételeket főzte számára.

** (Prágából) megzafolják azt a hirt, mintha Koller ottani helytartó venné át b. Kuhntól a közös hadügyminiszteri tárczát.

† (Halálhíradások.) Czillich Ede, m. kir. honvédezedes, e hó 8-án Budán elhunyt. A legképzettebb honvéd főtisztek közé tartozott, mint ember és hazafi általános tiszteletben részesült. Elhunytát nemcsak ismerősei, barátai, rokonai, hanem az egész honvédség fájlalja. Temetése e hó 10-kén d. u. ment végbe vár-beli lakásáról katonai díszszel.

— Ilyés István, m. kir. honvédfőhadnagy s kezelő tiszt Nagyváradon a 10-dik számú délbihari honvédszázalójánál, aug. 8-án agyszélhűdésben hirtelen meghalt. — Horváth Zsigmond, ki 1848—49-dik évben mint honvédnagy vett részt a magyar hadjáratban, e hó 25-én meghalt Veszprémben. — A magyar színészet egyik uttörője Láng Lajos közelebb hunyt el 72 éves korában. Az elhunyt atyja: Láng Adam egyike volt a legelső magyar színészeknek, ki már 1792-ben hirdette az ígét. Az egész Láng család, kevés tagja kivételével, a szini pályán haladt. Az elhunyt fia: Láng Boldizsár több éven át színigazgató volt, leánya is színésznő volt, míg Temesváry Antal csongrádi birtokos nőül nem vevé. Unokái közül Láng Irén

most lépett a szini pályára. — Gr. Rhédey János 77 éves korában Pesten meghalt. Ifjabb éveiben az erdélyi országgyűléseken a liberalis párt sorai-ban foglalt helyet. — Ország József, pécsi ügyvéd, 43 éves korában elhunyt. — Devrient Károly, a fővárosi idősb műbarátok által is ismert német színművész, mult szombaton meghalt. 1815-ben résztvett a waterlóói csatában, hol egy golyó jobb kezének ujjától fosztá meg. A színészetnek 1819-től fogva szentelte magát.

Nemzeti színház.

Szombat, aug. 10. „Faust.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzeszte Gounod.
Vasárnap, aug. 11. „A nők az alkotmányban.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Tóth Kálmán.
Hétfő, aug. 12. „Három kalap.“ Vigjáték 3 felv. Irta Hennequin A.; fordította Szerdahelyi. — „A fehér hajszál.“ Vigjáték 1 felv. Irta Feuillel Oktáv; ford. Radnótfáy.
Kedd, aug. 13. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzeszte Verdi.
Szerda, aug. 14. „A jó hazafiak.“ Eredeti vigjáték 4 felv. Irta Toldy István.
Csütörtök, aug. 15. „A stricke.“ Eredeti népszínmű 3 felv. Irta Szigligeti és Balázs Sándor.

Szerkesztői mondanivaló.

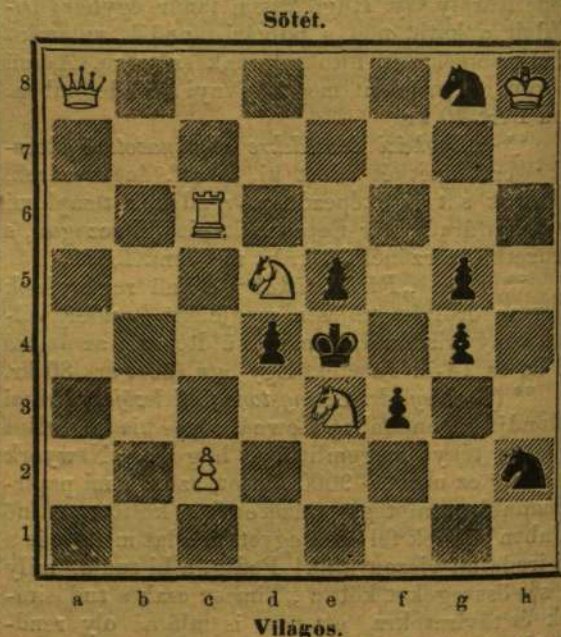
— Str. Ad. „A róza és a lilium“ romosca igen gyarló dolog. A laps hat strófából egy négy soros görög epigramma sem telnek ki.

— T-a. Sem a néprege, sem a virágrege nem váltik be. Az elsőben a kellő hang nincs eltalálva; a másodiknak nincs eszméje. Ebből azonban épen nem következik, hogy a helytörténeti leírás se használhatók; azért, hogy a vers nem sikerül, sikerülhet a próza. Erről azonban természetesen csak akkor ítélnénk, ha látnók.

— Monor. N. N. Hiszen a szigoru megbíralásban nincs hiány; csakhogy aztán a sűrű rostan az ilyesmi nem esik ám át. Az „Esűs“ rimbe szedett próza; a „Jóslat“ hosszadalmas és néhezkes predikáció, vagy elmelkedés, vagy micsoda. Szó sincs róla, hogy egyik is közölhető volna.
— Hajnik. G. I. „A fuvolát“ megkaptuk. A „Lehetnek“ nem fog késmi. A kívánt szöveget küldjük.
— Czegléd. B. A. Lapunk bezártakor vetjük, s így csak jövő számunkban közölhetjük.

SAKKJÁTÉK.

664-ik sz. f. — Patzelt J.-tól (Prágában.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond

A 659-ik számú feladvány megfejtése.

(Szerényi Bélától Pesten.)
VII. Söt. 1. B4—h6 B2—h6: 1. B... 1. e5—e4 2. Bel—d1 tetaz. szer. 2. Bb6 f5† Kd6—e5 3. H v. B mattot ad. 3. Hd2—f3 matt.
Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcon: Czenthe József. — Galán: Gleisinger Zsigmond. — Jánkiréren: Galambos István. — Keckenhegyen: Galambos László. — N.-Szalontán: Kovács Albert. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Dr. Szaberényi Gusztáv (arckép). — A hasznosi rom. — Egy falsi preceptor története (vége). — A Kárpátok. II. — A budai katonakórház a Krisztina-városban (képpel). — A pesti közväghid és marhapiacz, II (képpel). — Garibaldi tábornoknál 1862-ben (folyt.). — Időjósok. — A magyarországi nemzetiségek. — Egyveleg. — Tarház. Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklos. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Pesti (Lipótvárosi) takarékpénztári részvények részletfizetésre, az osztalék biztosításával.

A rendkívüli és folyton növekvő kedveltségűl fogva, mely a nyeresémet és szilárd befektetést kereső tőke részéről hazánk takarékpénztári részvényei iránt nyilvánul, indittatva érzem magamat: a kisebb megtakarított tőkének is egy oly érték- és befektetési papirt, mint a milyen gyanánt

a pesti (lipótvárosi) takarékpénztári részvények

joggal tekinthetők, az alábbi részletfizetési combinatio által hozzáférhetővé tenni. A pest-lipótvárosi takarékpénztár, mely mintegy 9 hónap előtt két elsőrangú bankháztól alapított és ezeknek igen jelentékeny takarékpénztári clienteláját átvette, ma már legtekintélyesebb takarékpénztáraink sorába tartozik, és az én meglehetősen alapos becslesem szerint, már fennállásának első 9 hónapjára részvényenkint 5 ftrnál többet mutathat ki mint nyereséget. A nevezett takarékpénztár kötségtelen szilárd állása mellett tanuskodik azon körülmény, hogy egy itteni első bankokból és bankárokból álló consortium a pest-lipótvárosi takarékpénztár részvényeinek maradekát saját számlájára átvette, és miután minden kértől tágitandja és helybeli testvérintézetei gazdag jövedelmezőségét nemcsak elérendi, o ért részvényei legközelebb magas árfolyamot vannak hivatva elérni.

Mind ez előre bocsátott alapos okoknál fogva a kisebb tőkepenzeseknek is ajánlatos a pest-lipótvárosi takarékpénztári részvények megszerzése, melyek nálam darabját 84 forintjával számítva, 12 havi részletben 7 forintjával

kapthatók, mely esetben mindjárt az első részlet lefizetése után a részvény osztaléka a vevő kizárólagos tulajdonát képezi. Ezáltal lehetőséget nyujtok a t. közönségnek időközönkénti részletfizetések által megtakarított pénzt kamatot hozó, nyeresémet ígérő és kötségtelen biztosságu értékkbe fektetni, a mi más papiroknál nem megy oly könnyen.

Ugyszintén eszközöm e papir vásárlását a helybeli tözsűdn, gyorsan a napi árfolyam mellett, mely ma 50 ftr befizetéssel 74 frot o. e. tesz; ezen papir nálam letétben is maradhat, mely esetben 10 frot. fizetendő darabonkint, a többi pedig a részvény átvételénél.

Legkevesebb 50 darabnak és ezen fölül részletekre történt vásárlásnál szabadságot engedek a vevőnek a részletfizetéseket egészen kénye-kedve és kényelme szerint beosztani. Számos üzletbarátjainnak és klienseimnek a bel- és külföldön csak azt ajánlhatom, hogy minél előbb határozzák el magukat a pest-lipótvárosi részvényeknek vásárlására, miután a jelenben nyilatkozó erős kereslet mellett biztosságu lehet erős árfolyamemelkedést várni, mely esetben már nem lehetnek képes a fentebb kifejtett jutányos feltételek mellett szolgálni.

Megrendelések utánvett mellett pontosan eszközöltetnek. **FISCHER M. L.** váltóháza a „Fortunához“ hatvani-utca 16-ik szám.

1343 (2—6)

Foulke és Társa
ügyvédek és telepítők
New-York,
149 Broadway.
1209 (37—52)

Uri-utca 1-ső szám.
Legujabb **NŐI-ruha-kelmék** bánulatos olcsón!
Hamburger Adolf üzletében
Pest, uri-utca 1. sz. párisi ház.
Minták küldetnek kívánatra mindenél ingyen és bérmentve, megrendelések utánvett mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.
Párisi hazban.
1329 (3—20)

Pádits Ferencz
vegyes kereskedésben Kalocsán, egy 14—15 éves jó házból való fiu, kereskedői tanonczul; úgy színte egy 14—15 éves árva fiu, ruházattal és egész ellátással tanonczul felvétetik. 1344 (1—2)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó által legujabb időben kiadó-hivatalában (Pest, egyetem-utca 4-dik szám) egy mint minden könyvrárnál kapható:
Gr. Széchenyi István fennmaradt munkái. saját kézírás/aiból.
I. Hunnia. II. A buda-pesti lánchid története. — A közlekedési bizottmány alakulása.
(Nyolczadrét, 246 és 264 lap) füzve 3 forint.

Légnymásu, házi és szoba-távírdák.
Legujabb találmány.
A legjobb és legteljesebb a házi távírászat terén, olcsóbb berendezés és kevesebb elhasználás mint a villanyos távírdánál. Megbizásokat és felvilágosításokat ad
OHM C. O. Pesten, Józsefstr 15. szám. 1291 (12—34)
a hol a távírdák is megtekinthetők

Bars megyében fekvő Léva mezővárosában, mely az esztergom-selmecz-besztercebányai posta-uton fekszik, s az építendő garamvölgyi vaspályának állomáshelye lesz; továbbá egyike a felvidék legjelentékenyebb gabona-piacainak s évenkénti 4 országos vásárral bir,
az „oroszlán“-hoz czimzett **nagy vendéglő**
1 nagy teremmel, 10 vendég-szobával, kávéház, s egyéb megkívántó helyiségek, ugyszintén mintegy 50 lóra való istállóval ellátva, 1873. január 1-től három, esetleg hat évre ajánlat (Offert) után haszonbérbe adatik.
Az ebbeli zárt ajánlatok legalább 200 ft. bönatpéngz mellett, legkésőbb folyó év **szepember 15-ig** az alulirt főbörnökiség lévai központi irodájába intézendők, mely határnapon ez ajánlatok felbontatni fognak.
Kelt Léván, jul. 20-án 1872.
1325 (6—6) **A lévai urad. főbörnökiség.**

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetinap	Katholikus és protestans naptar		Görög-orosz naptar		Izraeliták naptara		N a p				H o l d			
	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.
15 Vasár	F 13 Sz. Joak.	F. 12 Ilona	6 A 9 Ur. sz.	14 Ifgénia	135 45 4 59 7	7 319 14	este 10 23	1	2	3	4	5	6	7
19 Hétfő	Teila (olt.)	Tokla Marius	7 Domestus	15 Örömnapp	146 42 5 17	5 394 30	1 18 10 49	8	9	10	11	12	13	14
20 Kedd	Istvan kiraly	Istvan kir.	8 Emilián	16 9 Mátyás	147 40 5 27	3 349 9	2 37 11 23	15	16	17	18	19	20	21
21 Szerda	Bernst, Fidelis	Bernst	9 Mátyás	17	148 38 5 37	1 4 12	3 55 regg.	22	23	24	25	26	27	28
22 Csüt.	Timotheus	Timoth	10 Lőrincz	18 B. lám. el	149 36 5 56	59 18 39	3 9 0 8	29	30	31	1	2	3	4
23 Pént.	Beniczí Fülöp	Zachariás	11 Máté	19 Janka	150 34 5 76	57 32 27	6 13 1 9	5	6	7	8	9	10	11
24 Szom.	Bertalan	Bertalan	12 Photius	20 S. Ekav	151 31 5 86	56 45 31	7 0 2 23	12	13	14	15	16	17	18

Hold változasa. ☾ Utolsó negyed 25-én 9 óra 51 perczkor este.

Vászonraktár-végladás.

A „szép juhásznéhoz” vászonkereskedés az uri- és kigyó-utca sarkán, a párisi-utca közelében,

teljes átalakítása végett, f. évi augusztus 15-től kezdve az összes raktárbeli áruk igen leszállított árak mellett, ugyanott önkényes végladás folytán elárúsítottak, melyhez a t. cz. közönséget tisztelettel meghívjuk.
Pest, augusztusban 1872.

KUNZ és MÖSSMER.

Áruk: rumburgi, irlandi, hollandi, creász-, fonal- és sléziai vásznak; asztalteríték 6, 12, 18, 24 személyre; törülköző, abrosz, asztalkendő, kávé-abrosz, asztal- és ágyterítők. — **Férfi és női fehérneműek:** vászoncsinvat, színes ágyra való és csinvat, fehér és színes batisztkendő, fehér moull, batiszt clair, ruhaperkál és batiszt, függöny, chiffon, nankin ingszövet, fehér és színes barchet, piquet és flanelgyterítők és egyéb sok ezen cikkhez tartozó áruk.

1842 (2-6)

Pest, augusztus 25-én 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyzet hasábját öt sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többzori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmunkát elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Vidats István gépgyára

Pesten, kétnyul-utca 8. sz.
ajánlja a t. gazdaság urak becses figyelmébe legjobb szerkezetű világhírű

Vidats-ekéit, állítható taligáit, szecskavágoit, darálóit, Cséplőgépeit gőz- és lőerőre, Kukoricza-morzsolóit, gép-szóna-gereblyéit és VIDATS-rostait s kitűnő borsajtóit stb.

Biztos kütűből tudomásunkra esvén, mikép találkoznak külföldi gyárak, melyek gyárunk készítményeit, a Vidats-ekéket utancsináltatni s a Vidats nevet is az így utancsinált ekékre hamisan rányomatni szabadnak tartják.
Ezen jogtalan és méltánytalan, de e mellett ránk nézve káros eljárás ellen midőn ezennel határozottan tiltakozni kötelességünknek tartanók, egyszersmind figyelmeztetjük tisztelt gazdaságainkat, kik gyárunkat megrendeléseikkel megismerésére méltóztatnak, és azokat, kik gyárunk készítményeinek elárúsításával foglalkozni óhajtanának, miszerint megrendeléseiket ezentúl a hamis ekékkel megcsalás kikerülése tekintetéből közvetlenül gyárunkban Pesten, 2 nyul-utca 8. sz. megtenni sziveskedjenek.

Képes árjegyzékeket kívánatra bérmentesen küldünk.

Gyógyszerész gyakornok kerestetik!

„Egy solid magaviseletű 4-6 gimnáziumot jól végzett ifjú gyakornokul felvétetik kedvező feltételek mellett **Boszin József** ur gyógyszerterárában Szathmártt — értekezhetni ugyan ott.”
1826 (3-8)

Nyolczadik kiadás
(magyar nyelven negyedik).
A nemi élet titkai s veszélyei.
Értekezések a nemi és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjairól.
1151 (12-12)
Függelékkel a bujakeri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óvszeréről,
a férfi és női ivarszerek bonczati ábráival.
Ára: 1 uforint.
Postán megküldve 10 krral több, utánvételrel 40 krral több.
Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:
Dr. Elber N. Cs.
Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

A földgömbben semmi féle növény sincs mely a légzés s emésztésre, valamint az egész ideg- s izom-rendszerre nézve oly állandóan kitűnő hatással lenne, mint az indiának egyetemes szere a „coca” Peruból, melyet több tekintélyek mint **Humboldt A.**, **Martius**, **Laza** s többen a tudógnomó tökéletes hiányát (például az Andeslakókknál) úgy a **Koqueros** mosás táperejét (minden más tápszer használata nélkül), mint szemtanuk bámulva bizonyítják. Erre támaszkodva dr. Sampson tanára coca növényt hazájában gyökere tanulmányozás s kísérlet alá vevén, melynek bebizonyult végeredménye a legnehezebb betegségekben az

I. II. és III. számú coca-lapdacsok.
Az I. számú coca, torok-, mell- s tüdőfáj-dalmakban, ha mindjárt előrehaladott stadiumban volnának is azok, a legfőbb eredményeket idézi elő. A II. sz. coca, eltávolítja az emésztés legmakacsabb háborgatását, gyomorhurut, aranyér bántalmakát, étvágyhiányt stb. A III. sz. coca a leghatásos s pótolhatlan gyógyszer állapottok (magömlés, tehetlenség stb.) ellen. Ára 1 tallér vagy 2 ft. o. é. és 5 tallér vagy 10 ft. o. é. Közélebbi lsd: a coca-növényről ir-tudományos értekezéstől, mely a „Sze-recsenhez” czimzett gyógyszerterár által Mainzban, ingyért szolgáltatik ki.

SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

mell- s tüdőbetegség számára,
továbbá: rekedtség, náthaláz, ingerköhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható: **PESTEN: Török József** gyógyszerész urnál a király-utczában, — dr. **Wagner D.** gyógyszerésznél a váci-utcon, — **Thalmayer A.** és társa, — **Oszkaszky F.**, — **Schirk J.**, — és **Gerhardt A.** urnaknál.

- BUDÁN:** Schwarzmeier J. gyógyszerész urnál.
Aradon: Probst F. J.
Aszódon: Sperlagh J. gy.
Bajan: Klenautz J.
Brassóban: Gyertyánfy Fabick és Jekelius gyysz.
Battonyán: Bignio K.
Belgrádon: Nicolacovic test.
Beszterczén: Dietrich és Fleischner.
Bonyhádon: Kramolin J. gy.
Brassóban: Fabick Ed.
Csáktornyan: Kárász A.
Csúton: Borsay F. gyysz.
Debreczenben: Göltl N. gy.
Deesen: Krémer S.
Detán: Braummüller J. gy.
Devecesben: Hoffmann B.
Eszéken: Kawilowicz gyysz.
Eperjesen: Zsembery Ign.
Érsekújvár: Conlegner Ign.
Egerben: Wessely gyysz.
Eszéken: Thürner fiai és Dessáthy gyysz.
Győrött: Brunner F.
Gyulan: Lukács gyysz.
Haczfeld: Hagelschmidt V.
Hatszegen: Mátyás B. gyysz.
Ipolyhádon: Mikulási T.
Janosházán: Kuna gyysz.
Jolsván: Maleter gyysz.
Kaposvárt: Schröder J. gy.
Köszegen: Strehle gyysz.
Károlyvárt: Benich J.
Kis-Martonban: Kodolányi gyysz. és Spatay A.
Kassán: Eschwig E.
Késmark: Generich C. és A.
Kecskeméten: Papp M.
Karánsebesen: Weber A. gy.
Károlyfehérvárt: Fischer Ed. gyógyszerész.
Kolozsvárt: Megay M. C.
Körmöczön: Draskóczy gy.
Károlyfehérvár: Fischer E.
Kubinban: Stojánovics.
Kun-Sz.-Miklós: Stoits A.
Lugoson: Arnold J.
Mediason: Breiner K.
Mosonban: Pranter J. gyysz.
Miskolczon: Spuller J.
Mitrovicz: Krestonoshics A.
Mohaes: Pyrker Gyula gy.
Marosvásárhely: Jenev gy.
Munkacsón: Gröttler L.
Mohaeson: Kögel D.
Nagybányán: Horacsék J.
Nezsidériben: Fuchs J.
Nyltran: dr. Láng E.
Nyiregyházán: Hönseh Ede gyysz.
Nagy-Becsereken: Nedelkovic és Haidegger.
Nagy-Kanizsán: Welisch és Lovack gyysz.
Nagy-Károly: Schöberl C.
Nagykikinda: Komka A. J.
Nagyváradon: Janky A.
Nagyszombatban: Pantot-schek R. gyysz.
Oroszházán: Vangyel M.
Pancsován: Graff gyysz.
Pécselt: Kunz Nándor.
Posegán: Balogh gyysz.
Putnokon: Szepessy gyysz.
Pozsonyban: Schneeburger és Dusill gyysz.
Rosnyón: Posch J. gyysz.
Rimaszombat: Hamalirgy.
Rumán: Milutinovitz S.
Rékacon: Boromi K. gyysz.
Szászvaros: Sándor R. gy.
Szabadkán: Hofbauer I. gy.
S.-Sz.-Györgyön: Ötvös P. gyysz.
Sopron: Voga és Rupp-recht.
S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J.
Sasvár: Mücke A. gy.
Segesvár: Misselbacher J.
Serajevóban: Gyuleka N.G.
Sziszéken: Kubányi F.
Szombathelyen: Mitter-mayer gyysz.
Székesfehérvár: Say R. gyysz.
Siklóson: Nyers S. gyysz.
Szathmáron: Juracko D.
Szent-Miklóson: Haluschka P. gyysz.
Szarvason: Réthy V.
Szentesen: Eissdorfer G. gy. és Prohaszka Gyula.
Temesvár: Kraul és Roth gyysz.
Tokajban: Krötzer A. gy.
Tordán: Welits és Wolf.
Tatán: Nierit F. gyysz.
Török-Szent-Miklós: Pillo-sz M.
Trenesében: Simon A. gy.
Ungvárt: Telendy gyysz. és özv. Benesch P.
Ujvidéken: Schreiber F.
Varánkon: Elizár gyysz.
Veszprém: Fremmel.
Vácson: Trager A.
Varazsdon: Halter gyysz.
Vereczken: Herzog gyysz.
Zalony: Ivánovics és fia.
Zalatnan: Mégay Gyula.
Zombor: Stein fia Márk.
Zsambokrét: Neumann M.
Zentán: Wuits testvéreknél.
1287 (4-6)

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár.
Ugyanezen bizományos urnaknál kapható:
Legjobbtele **tyukszem-tapasz,** Schmidt cs. kir. főorvostól, egy skatulya ára 28 kr.
Dr. Behr ideg-extractusa, az idegek erősítésére s a test edzésére ára 70 kr.

Dorsch-májolaj, valódi gyógyszer Lobry és Parton-tól Utrechtben, a skrofulák s bőrkütegek sat. gyógyítására. Egy üveg ára 1 ft.
Stiriai Stub-havasi-növény-nedv, mell- s tüdőbetegség számára. Egy üveg ára 87 kr.
Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 27. November 1866 über „Schneebergs Kräuter-Allop“ Folgendes:
„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneebergs Kräuter-Allop“ des Herrn Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarrhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organe ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Syruparten jeden Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchhusten u. s. w. wegen seiner vorzüglich einblühenden, besänftigenden und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet.“
Főraktár: BITTNER GYULA gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Ormós Zsigmond.

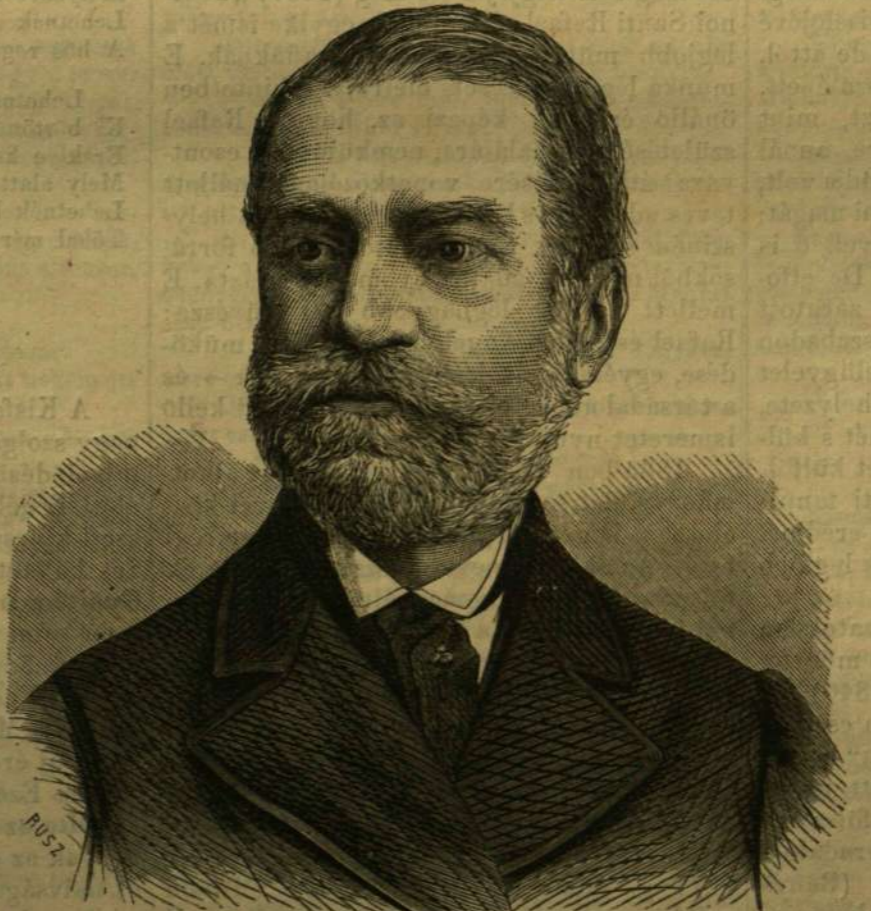
A tudományoknak, s különösen a szak-tudományoknak társulati uton mivelése egyike az új kor vívmányainak, melyeknek a tudomány óriási előhaladásait köszöni. Mig az ó-korban a tudomány egyes lángel-mék sajtásága, a középkorban a zárdák és szerzetek féltékenyen őrzött kiváltsága volt, azután ismét közvagyonná lett az iskolák által, de tovább mivelése csak egyes vizs-gálók kezeiben maradt: korunkban az egye-sek vizsgálatai kölcsönösen s tömegesen tá-mogatják egymást, s társulati együttműveléssel a tudományok csaknem csodaszzerű előhala-dásokat tesznek. A régebbi akadémiák a tudományok öss-zesességét, egyetemes összefüggését s végeredményeit vették tárgyul s igyekeztek tisztázni; a mai kornak megfelelő aka-démiák a szaktudományok leg-utolsó részletekig ki-és tovább fejtése végett alakulnak. A mi tudományos akadémiánk ere-deti szervezetében még a régebbi akadémiák mintájára volt alk-otva; s részint ma is arra van, bár szakokra osztott munkás-ságával az új irányt s a kor követelményét is szem előtt tartja. De a szaktudományok társulati uton mivelésének hat-almas szelleme nálunk is meg-teremtte maga intézményeit. A természettudományi társulat, mely kezdetben csak az orvosok és természetvizsgálók évi öss-zesjöveteleire s némi eszme-csere és közszellem kifejtésére szorítkozott, ma már egy erő-teljesen szervezett, s viszo-nyainkhoz mérve nagy anyagi és szellemi erővel rendelkező valódi tudós egyletté nőtte ki magát, melynek ma is sokat köszönhet már s napról napra többet várhat még, választott szaktudományának min-dén ága. A történelmi társulat, mely kellő időben történt alakultatást fogva mindjárt fölébresztette s munkássága és sikerei által folyvást ébren tartja maga iránt a részvétet; az erdélyi muzeum-egylet, az orvosi könyvkiadó-egylet s némely mások,

mind illusztrációi az igazságnak, hogy a szaktudományok mivelésében korunkban mind inkább-inkább tért foglal s a legna-gyobb eredményeket vivja ki vagy legalább közvetíti a társulási eszme; ugy hogy való-szinű, miszerint akadémiánk is, ez irányban sodortatva a korszellem által, vagy egyes tudományszakok külön akadémiára fog föl-ozslani, vagy a rajta kívül levő, alakuló s mind nagyobb munkásságot kifejtő szak-társulatok által fog tulszárnyaltatni.

Egy ily szaktársulat legujabban, mely választott szaktudományának is egy bizo-

funak, kit a délmagyarországi szellemi mozgalmak élén látni különben is szokva vagyunk, s kinek jól talált arczképét ma mutatjuk be olvasóinknak.

Ormós Zsigmond, a m. tud. akadémia tagja, Temes megye főispánja s a délmagyar-országi történelmi és régészeti társulat el-nöke, Arad megyében Pécskán született 1813-ban febr. 21-én. Atyja Csicséri Ormós József megyei tisztviselő, anyja Kadicsfalvi Török Anna volt. A szülői háznál csak 10 éves koráig részesült az elemi oktatásban s ekkor anyai nagybátyja, Ormós András te-mesmegyei főszolgabíró, utóbb főpénztárnok vette magához a ritka tehetségű fiút, hogy to-vábbi kiképezését eszkö-zölje. A gimnáziumot ehhez képest Temesvárott, majd Sze-geden, itt a bölcsészeti tanfo-lyamot is, mindkettőt a szabad szellemű kegyesrendiek isko-láiban végezte kitűnő sikerrel. Jogi tanfolyamot, hasonló si-kerrel, Nagy-Váradon hall-gatott.

ORMÓS ZSIGMOND.

Végezve a jogot, 1834-ben öt Temes megye Vukovich Se-bővel együtt az akkor Poz-sonyban együtt ülő „hosszu országgyűlésre” követi irno-kul küldötte, mintegy isko-lájába a törvényhozói s közéleti pályának, akkori fiatal embe-ker számára. A fogékony ifjú lelkesedése teljes hevével csün-gött a magyar közélet akkori bajnokain; egy Széchenyi, Wes-selényi, Kőlcsey, Nagy Pál, Balogh János s a fiatal, de már a vezérek közt tündöklő Deák Ferencz, felelhetlen be-nyomást tettek lelkére. Az or-szágyűlési termen kívül Kos-suth, az ifjuságnak már akkor is szellemi vezére s bálványá, gyújtá lángra hatalmas irá-nyával a kebleket; s az országgyűlési ifjuság közt szerény, de lelkes társaság alakult, melynek főadata volt, szépiro-dalmi, főleg azonban politikai olvasmá-nyok s dolgozatok által a nemzetiségi ér-zelmet, haza és szabadság szerelmét, ön-